

SNAGA
društvene
ODGOVORNOSTI
▲
DRŽAVA - BIZNIS - GRAĐANI
ZA EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA

Poštovanje prava zaposlenih

POTVRDA PRAVNE DRŽAVE

SNAGA
društvene
ODGOVORNOSTI
▲
DRŽAVA - BIZNIS - GRAĐANI
ZA EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA

Poštovanje prava zaposlenih

POTVRDA PRAVNE DRŽAVE

Poštovanje prava zaposlenih potvrda pravne države

Izdavač
Centar za demokratiju
Maršala Birjuzova 16/III • Beograd • Srbija
info@centaronline.org • www.centaronline.org

Za izdavača
Nataša Vučković

Dizajn
PozitivMVP

Štampa
Grafolik

Tiraž
500

Beograd, 2009.

Izdavanje ove publikacije omogućio je Institut za održive zajednice (ISC), uz podršku američkog naroda kroz donaciju USAID-a br. 169-A-0006-00104-00. Mišljenja izneta u ovoj publikaciji su izneta od strane autora i nužno ne odlikavaju mišljenje ISC-a, USAID-a ili Američke vlade.

Sadržaj

I Kampanja „Snaga društvene odgovornosti država – biznis – građani za ekonomska i socijalna prava“	6
II Uvod	9
III O pravima zaposlenih	14
IV Svedočenja građana o kršenju prava iz oblasti rada i radnih odnosa	20
V O Centru za demokratiju	50

I Snaga društvene odgovornosti

Država • biznis • građani za ekonomska i socijalna prava

Centar za demokratiju nastavlja kampanju za zaštitu ekonomskih i socijalnih prava zaposlenih u Srbiji, posebno prava u sferi rada, radnih odnosa i zapošljavanja. U nastavku kampanje, želimo da doprinesemo unapređenju ostvarivanja ljudskih prava zaposlenih, pre svega kroz unapređenje pravnog okvira.

Kampanjom želimo da doprinesemo:

Vlada

- Pokretanju javne rasprave o neophodnosti izmene odgovarajućih članova Zakona o radu, odnosno drugih zakona (npr. Zakona o zapošljavanju, Zakona o evidencijama u oblasti rada) koji se odnose na zaključivanje i evidentiranje ugovora o radu. Neophodno je poslodavca zakonski obavezati da ugovore o radu drži u sedištu delatnosti ili da ga evidentira kod nadležnog državnog organa, što bi inspektorima rada omogućilo da trenutno utvrde da li zaposleni ima ugovor o radu ili radi na crno.
- Pokretanju javne rasprave o neophodnosti izmene Zakona o radu, odnosno Zakona o evidencijama na radu, u delu koji se tiče dužine radnog vremena. Predlažemo da se poslodavac zakonski obaveže da mora da vodi evidenciju o radnom vremenu zaposlenih, čime bi se lako utvrdio prekovremeni rad.
- Pokretanju javne rasprave o proširenju nadležnosti i obraćanja inspekciji rada, kroz donošenje posebnog zakona o inspekciji rada, tako što bi im se dala veća ovlašćenja u kažnjavanju nesavesnih poslodavaca i kroz formiranje prekršajnih organa u okviru Inspektorata za rad shodno Zakonu o prekršajima.
- Pokretanju javne rasprave o donošenju Zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu čime bi se zakonski regulisali različiti oblici uznemiravanja na radnom mestu.

Zaposleni

- Podršci i većem angažovanju samih zaposlenih u zaštiti svojih prava. Želimo da podstaknemo zaposlene da budu mnogo aktivniji i da javno i otvoreno govore o problemima sa kojima se suočavaju prilikom zapošljavanja ili na radnom mestu i tako ne pristaju da budu žrtve neodgovornih poslodavaca.

Biznis

- Podizanju svesti i povećanju odgovornosti i zalaganja biznis sektora u poštovanju ljudskih prava zaposlenih.

Javnost

- Povećanju osetljivosti javnosti na kršenje prava iz radnog odnosa.

Tokom kampanje nameravamo da:

- predložimo konkretne izmene i amandmane za izmenu Zakona o radu i lobiramo za podršku njihovom usvajanju u Narodnoj skupštini Republike Srbije kroz susrete sa predsednicima skupštinskih odbora i poslanicima, kao i predstavnicima relevantnih institucija
- podstaknemo sindikate da daju predloge za izmene i prikupe potpise za izmene Zakona o radu, kao i donošenje novih zakona o zapošljavanju, štrajku, evidencijama u oblasti rada, inspekciji rada
- predložimo formiranje specijalizovanih radnih sudova
- objavimo informativne oglase u nekoliko nacionalnih dnevnih novina i nedeljnika, kao i stručne tekstove eksperata o neophodnosti izmena Zakona o radu i donošenja Zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu
- organizujemo 3 okrugla stola u Beogradu i po jedan u Novom Sadu, Nišu i Kraljevu na kojima ćemo sa različitim društvenim akterima razmotriti glavne probleme u nedovoljnoj zaštiti prava zaposlenih, kao i načine za njihovo unapređenje
- prikupimo individualna svedočenja radnika o njihovim ličnim iskustvima i primerima kršenja prava prilikom zapošljavanja i na radnom mestu koja ćemo objaviti u posebnoj brošuri
- animiramo i podstaknemo kompanije da usvoje etički kodeks poslovanja čime bi se obavezale na veću zaštitu i poštovanje prava svojih zaposlenih
- predstavimo rezultate kampanje na završnoj konferenciji za novinare.

Fond Centar za demokratiju nastavlja kampanju za zaštitu ekonomskih i socijalnih prava zaposlenih u Srbiji. Zalažemo se za pokretanje javne rasprave i obaveštavanje javnosti o važnosti izmene nekoliko članova u Zakonu o radu i drugim zakonima koji regulišu sklapanje i evidentiranje ugovora o radu, dužinu radnog vremena i ovlašćenja Inspekcije rada u cilju poboljšanja efikasnosti u sprovođenju njihovih rešenja. Smatramo, isto tako, da je vreme za aktivniju pripremu zakonskih propisa o sprečavanju različitih oblika uznemiravanja i zlostavljanja zaposlenih. Uvereni smo da će predložene izmene obezbediti efikasnije sprovođenje zakonom utvrđenih prava zaposlenih.

Kršenje zakonskih propisa koji regulišu prava iz radnog odnosa postalo je gotovo opšte mesto i takvo ponašanje se smatra sasvim normalnim, pa čak i prihvatljivim. Građanima se svakodnevno servira mantra da je sužavanje i/ili kršenje prava zaposlenih nužna pojava u periodu tranzicije, u uslovima ekonomske krize i neumitan uslov za napredovanje ekonomije. U takvom spektru poruka prirodno je upitati se da li će doista "pravo" da krše prava zaposlenih podstaći i pojačati interes investitora da ulažu u takvu zemlju? Da li principi tržišne ekonomije podrazumevaju pravo poslodavca da uskraćuje zakonom garantovana prava zaposlenih, bez obzira da li je u pitanju privatni ili državni sektor? Da li pravno neuređena država može da bude bilo kakav garant ekonomskog i socijalnog prosperiteta? Ovo su samo neka od pitanja koja se postavljaju u traženju odgovora zašto se krše zakonom uspostavljena prava zaposlenih građana u Srbiji i zašto nadležne državne službe i institucije ne rade svoj posao.

Prihvaćeni standardi funkcionisanja slobodnog tržišta nalažu da se prava iz radnog odnosa garantuju kroz regulativu kojom se uređuje ponašanje relevantnih aktera u društvu. Treba imati na umu da postoje međunarodni instrumenti koji uređuju pitanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava kao i čitav spektar konvencija koje uređuju međunarodno radno pravo. I pored toga što su oni po sadržaju prevashodno okvirni instrumenti, odnosno sadrže uopštene norme koje ne propisuju detaljna pravila kojih država mora da se pridržava, njihovo unošenje u nacionalno zakonodavstvo obavezuje državu na garantovanje prava koje je prihvatila i inkorporirala u svoj zakonodavni sistem. Osnovni međunarodni instrumenti koji uređuju ekonomska i socijalna pitanja, a obavezuju Republiku Srbiju budući da ih je ratifikovala ili preuzela kao obavezu po osnovu sukcesije, su Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

(PESK) i 69 konvencija potpisanih pod okriljem Međunarodne organizacije rada (MOR), uključujući i 8 fundamentalnih konvencija MOR. Srbija nije potpisala Evropsku socijalnu povelju, čime se svrstava među sedam država članica Saveta Evrope koje to još uvek nisu učinile, dok je 40 država potpisalo ovaj dokument, odnosno njegovu revidiranu verziju iz 1996. godine. Ovde treba imati u vidu da, iako potpisivanje Evropske socijalne povelje nije preduslov za ulazak u Evropsku uniju, sve države članice Unije su potpisale Povelju pre dobijanja statusa člana u ovoj asocijaciji.

Za nadgledanje izvršavanja obaveza država koje proističu iz navedenih instrumenata, uspostavljeni su manje ili više efikasni međunarodni mehanizmi. Tako se sprovođenjem PESK bavi Komitet Ujedinjenih nacija za ekonomska, socijalna i kulturna prava, a sprovedem konvencija MOR Komitet eksperata za sprovođenje konvencija i preporuka i Komitet za slobodu udruživanja, u zavisnosti od oblasti kojom se određena konvencija bavi. Najjači mehanizam zaštite predviđen je Evropskom socijalnom poveljom kojom je uveden sistem kolektivnih predstavki. Ovaj sistem omogućava određenim interesnim grupama da Evropskom komitetu za socijalna prava podnose žalbe protiv država koje su prekršile prihvaćenu proceduru. Ostala pomenuta tela se pre svega oslanjaju na sistem razmatranja periodičnih izveštaja država članica u kojima su države dužne da relevantne komite obaveštavaju o koracima koje preduzimaju kako bi ispunile svoje obaveze iz konvencija. Pitanja kojima se Fond Centar za demokratiju bavi u ovoj kampanji dotiče i reformu unutrašnjih propisa Republike Srbije, a predložene izmene su nesumnjivo važne za ispunjavanje međunarodnih obaveza koje proističu iz nabrojanih konvencija.

Cilj ovog projekta je da pokrene izmenu, odnosno doradu pravnog okvira kroz nekoliko izmena odgovarajućih zakona, kako bi njihovo sprovođenje bilo opreativnije i efikasnije. **Prva tema se tiče zagovaranja obaveze da poslodavac drži/čuva ugovore o radu u sedištu delatnosti ili da ga evidentira kod nadležnog državnog organa, kako bi oni bili trenutno dostupni Inspekciji rada.** Na ovaj način bi se predupredila sadašnja raširena praksa u kojoj inspektori čekaju po nekoliko sati da se donese ugovor za radnika zatečenog na radnom mestu, odnosno da se ovakav ugovor napravi po tako ukazanoj potrebi. Takva obaveza bi bila efikasno sredstvo za smanjenje obima sive ekonomije i zapošljavanja na crno. Ova obaveza već u nekoj meri postoji u drugim zakonima. Tako je članom 23, stav 5 Zakona o računovodstvu i reviziji propisano da se u unapred određenim prostorijama pravnog lica trajno čuvaju isplatne liste i analitičke evidencije zarada ukoliko predstavljaju bitne podatke o zaposlenom. Zakonom o evidencijama u oblasti rada propisano je da su preduzeća obavezna da uredno vode i trajno čuvaju evidenciju o zaposlenim licima u koju se, između ostalog, unose podaci o nazivu radnog mesta, broju radnih sati zaposlenog, vrsti zaposlenja kao i datumu zasnivanja i prestanka radnog odnosa (član 5). Za neuredno vođenje ove evidencije propisana je novčana kazna od 15.000 do 150.000 dinara. Paralelnim uvidom u ove dve vrste akata, kao i kroz uvid u faktičko stanje stvari, ne bi bilo teško otkriti nepravilnosti. Evidencija o zaposlenima u kojoj moraju da se nalaze sve bitne odredbe ugovora o radu ne razlikuje se u suštini značajno od samog ugovora o radu u smislu dokaznog

materijala. Bitno je da se inspekciji rada, kao i finansijskoj policiji, u svakom trenutku omogući pristup ovim aktima, čije odsustvo za sobom povlači automatsko sprovođenje kaznenih mera. Po ocenama stručnjaka, ove odredbe Zakona o evidencijama na radu su argument za izmenu Zakona o radnim odnosima i obavezivanje poslodavca da evidenciju o zaposlenima drži u "sedištu delatnosti/firme", koja bi bila, po odredbi Zakona, trenutno dostupna Inspekciji rada kada ova uđe u firmu.

Uvođenje ovakvih mera ima posredno uporište u međunarodnim dokumentima. Radi se o pravu na rad (čl. 6 PESK) i o pravu na pravične i povoljne uslove rada (čl. 7 PESK). Propisivanje obaveze čuvanja evidencije o zaposlenima pre svega doprinosi opravdanju politike zapošljavanja, jer je kroz uvid u evidencije moguće utvrditi koliko je lica zaista zaposleno u državi. Ovde treba napomenuti da je donošenje mera koje doprinose postizanju pune zaposlenosti od primarne važnosti za izvršavanje međunarodnih obaveza iz oblasti rada i zapošljavanja. Drugo, urednim vođenjem ovih evidencija, sprečavaju se malverzacije kojima se omogućava utaja poreza i neuplaćivanje doprinosa za socijalna davanja. Ovde se radi kako o obavezi da se zaposlenima obezbede pravični i povoljni uslovi rada, tako i o obavezi da se građanima obezbedi efikasan sistem socijalnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja iz čl. 9 PESK. Komitet UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava je u svom Opštem komentaru br. 18 o pravu na rad zaključio da: "Države članice moraju preduzeti sve odgovarajuće mere kako bi osigurale da se što manji broj radnika nalazi van sektora formalne ekonomije, usled čega oni bivaju nezaštićeni. Ove mere treba da primoraju poslodavce da poštuju zakonsku regulativu i prijavljuju svoje zaposlene, omogućavajući tako zaposlenima da uživaju sva prava zagantovana ovim Paktom" (para.10). Predložena mera koja obavezuje poslodavca da trenutno učini dostupnim ugovore o radu za zaposlene, predstavlja jednu od mera kojima se doprinosi cilju koji Komitet ovde pominje i koji u kontekstu srpskog društva nesumnjivo može da odigra značajnu ulogu u suzbijanju crnog tržišta rada i sive ekonomije, kao i u zaštiti prava zaposlenih.

Ograničenje radnog vremena jedno je od osnovnih prava iz oblasti rada. Ograničenjima radnog vremena bave se konvencije MOR br. 1, 14, 30, 47, 106, 175 itd, kao i preporuke br. 103, 182 i 116. Pored toga, član 7(d) PESK takođe garantuje pravo na razumno ograničenje radnog vremena, odmor i razonodu. Ovde treba napomenuti da Srbija nikada nije potpisala i ratifikovala Konvenciju MOR br. 47 o skraćanju radne nedelje na 40 sati, međutim, u praksi Komiteta UN, ova dužina radnog vremena smatra se gornjom granicom. Ograničenje radnog vremena smatra se toliko fundamentalnim pravom u radnim odnosima da je bilo predmet konvencije koja je prva sačinjena pod okriljem MOR. Konvencije MOR br. 1 i br. 30 (Srbija nije potpisala ni jednu od ove dve) propisuju obaveze vođenja evidencije o prekovremenim satima, a Konvencija 30 propisuje i dostupnost ove evidencije inspektorima rada. Iako ove konvencije ne obavezuju direktno Srbiju, Komitet UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava je u svojoj dosadašnjoj praksi odredbe PESK u najvećoj meri tumačio u skladu sa standardima postavljenim od strane MOR. A Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (PESK), razume se, obavezuje Srbiju.

Preliminarni pregled pokazuje da odgovarajući zakoni u Srbiji ne sadrže nikakve odredbe kojima bi se poslodavci obavezali da drže evidenciju broja sati koje zaposleni u stvarnosti ostvaruju, već samo evidenciju o broju sati na koje ih obavezuje ugovor. Prema Zakonu o radu, radna nedelja ne može prelaziti 40 sati rada. Usled ovoga, potpuno su moguće, a prema pregledu prakse i učestale, brojne zloupotrebe i kršenja prava zaposlenih na ograničeno radno vreme. Insistiranje na uspostavljanju obaveze poslodavaca da vode evidenciju o tačnom broju sati koji zaposleni obavljaju je fundamentalno za obezbeđivanje povoljnih uslova rada. Iako je moguće naslutiti kako bi se bilo koji sistem vođenja te evidencije mogao zloupotrebiti i na jednoj i na drugoj strani, uvođenje ove obaveze moglo bi da doprinese znatnom poboljšanju uslova rada. Uz to, vođenje ove evidencije i omogućavanje uvida inspekciji rada u nju je međunarodna obaveza Republike Srbije kroz tumačenja člana 7 PESK, koju je ponudio Komitet UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava u skladu sa standardima rada MOR.

Ovlašćenje inspektora rada da izriču mandatne kazne je jedna od mera koja bi rad inspekcije mogla da učini znatno efikasnijom. Prema konvencijama MOR 81 i 129 koje je i Srbija ratifikovala, inspekcija rada ima dva osnovna ovlašćenja. Prvo je da bez prethodne najave i u bilo koje doba dana ili noći ima slobodan pristup u prostorije preduzeća i svim relevantnim aktima tog preduzeća. Drugo je, da u slučaju otkrivanja nedostataka, na licu mesta donese obavezujuće mere koje vode otklanjanju uočenih nedostataka. Ni jedna od navedenih konvencija, međutim, ne predviđa ovlašćenje inspektora da izriče i naplaćuje mandatne kazne. Iako se o razlozima za ovakva rešenja u literaturi ne raspravlja, ovo je svakako delom posledica međunarodno garantovanog prava na pravično suđenje kao i prirode prekršaja i visine kazni o kojima se radi. Kako bi kazne u ovoj oblasti imale bilo kakvog efekta, one moraju biti visoke i vremenski efikasne. Male novčane kazne za jedno privredno društvo ne bi imala naročitog efekta. S druge strane, dati ovlašćenje jednoj osobi da bez sprovedenog postupka izriče kazne u višoj vrednosti moglo bi da naruši pravo na pravično suđenje garantovano čl. 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koju je Srbija, takođe, ratifikovala. Uz to, pravila pravnog saobraćaja i finansijskih tokova u privredi mogla bi da predstavljaju prepreku za izvršenje mandatnih kazni koje obično dolaze iznenadno, ne mogu se platiti na licu mesta zbog prirode subjekta (pravno lice koje posluje preko računa itd.), a brzina finansijskog poslovanja preduzeća možda ne bi mogla da odgovori rokovima koji se obično ostavljaju za namirenje mandatnih kazni (od 3 do 7 dana). Rešenje bi moglo da se potraži putem formiranja prekršajnih organa u okviru Inspektorata za rad, shodno Zakonu o prekršajima.

Tema koja je, takođe, predmet pažnje u ovoj kampanji odnosi se na **uznemiravanje na radnom mestu** (tzv. mobing), o kojoj se vrlo malo govori u nas, a koja po individualnim svedočenjima predstavlja jedno od zatamnjenih mesta naše stvarnosti. Fond Centar za demokratiju smatra da je vreme za pokretanje javne debate o ovoj temi i za pripremu odgovarajuće zakonske regulative, kako bi i ovaj segment prava zaposlenih bio zakonski regulisan.

O razlozima našeg obraćanja javnosti i naporima da se ove i druge teme nametnu kao javni diskurs, kao primer može da posluži dopis Ministarstva za ekonomiju i regionalni

razvoj (20 mart 2009. godine), u kome je data preporuka sudovima da u 2009. godini "zastanu sa postupcima u navedenim predmetima, odnosno zastanu sa izvršenjem odluka u vezi sa potraživanjem radnika prema privatizovanim preduzećima i preduzećima u postupku privatizacije". Ovaj dopis su dve, takođe, značajne ustanove u Srbiji, koje bi po svojoj nadležnosti morale da brinu o zaštiti zakonom utvrđenih prava zaposlenih – Ministarstvo pravde i Vrhovni sud Srbije – ekspresno, kako se iz kasnijih izjava ispostavilo, u svojstvu "poštara", prosledile sudovima u Srbiji. Kada je vest došla u javnost i kada je izbio skandal, onda su date naknadne interpretacije "poštarske uloge". Ono što je najvažnije u ovom slučaju su pozitivne posledice uloge javnosti. Verovatno je takvih i sličnih dopisa bilo nebrojeno, kako pre 5 oktobra, tako i u potonjim demokratskim vremenima, ali se pokazalo da je uloga javnosti nepobitna. Fond Centar za demokratiju smatra da je pokretanje ovih i drugih tema u javnosti od suštinske važnosti za njihovo rešavanje.

*Ksenija Petovar
Vidan Hadži - Vidanović*

III O pravima zaposlenih

Radni odnos – ugovor o radu

Radni odnos je dobrovoljan, pravno regulisan rad, koji zaposleni obavlja lično na organizovan način, primajući za taj rad platu.

Prema Zakonu o radu, radni odnos se zasniva na inicijativu poslodavca - ugovorom o radu koji međusobno zaključuju zaposleni i poslodavac.

Ugovor o radu sadrži prava i obaveze propisane Zakonom o radu i može da se zaključi na neodređeno ili određeno vreme. Ugovor o radu se može zaključiti za:

1. Probni rad
2. Radni odnos na određeno vreme
3. Radni odnos za obavljanje poslova sa povećanim rizikom
4. Radni odnos sa nepunim radnim vremenom
5. Radni odnos za obavljanje poslova van prostorija poslodavca
6. Radni odnos sa kućnim pomoćnim osobljem
7. Radni odnos sa pripravnicima

Ako poslodavac ugovorom o radu nije utvrdio vreme na koje se zaključuje ili sa zaposlenim ne zaključi ugovor o radu u pisanom obliku, smatra se da je zaposleni zasnovao radni odnos na neodređeno vreme danom stupanja na rad.

Stupanje na rad: Zakonom o radu je predviđeno da zaposleni ostvaruje prava i obaveze iz radnog odnosa danom stupanja na rad.

Ukoliko zaposleni ne stupi na rad danom utvrđenim ugovorom o radu, smatra se da nije zasnovao radni odnos, osim ako je sprečen da stupi na rad iz opravdanih razloga ili ako se poslodavac i zaposleni drukčije dogovore.

Poslodavac je dužan da zaposlenom dostavi fotokopiju prijave na obavezno socijalno osiguranje najkasnije u roku od 15 dana od dana stupanja zaposlenog na rad.

Radno vreme i prekovremeni rad

Radno vreme: Radna nedelja zaposlenog traje pet radnih dana, a raspored radnog vremena u okviru radne nedelje utvrđuje poslodavac. Radni dan, po pravilu, traje osam časova.

Poslodavac kod koga se rad obavlja u smenama, noću ili kad priroda posla i organizacija rada to zahteva - radnu nedelju i raspored radnog vremena može da organizuje na drugi način.

Poslodavac je dužan da obavesti zaposlenog o rasporedu i promeni rasporeda radnog vremena najmanje sedam dana pre promene rasporeda radnog vremena.

Prekovremeni rad: Poslodavac ima pravo i obavezu da organizuje proces rada na što produktivniji način. Tako je, na zahtev poslodavca, zaposleni dužan da radi duže od punog radnog vremena u slučaju više sile, iznenadnog povećanja obima posla i u

drugim slučajevima kada je neophodno da se u određenom roku završi posao koji nije planiran.

Zakon o radu propisuje da prekovremeni rad ne može da traje duže od osam časova nedeljno, niti duže od četiri časa dnevno po zaposlenom.

Preraspodela radnog vremena: Poslodavac može da izvrši preraspodelu radnog vremena kada to zahteva priroda delatnosti, organizacija rada, bolje korišćenje sredstava rada, racionalnije korišćenje radnog vremena i izvršenje određenog posla u utvrđenim rokovima.

Preraspodela radnog vremena vrši se tako da ukupno radno vreme zaposlenog u periodu od šest meseci u toku kalendarske godine u proseku ne bude duže od punog radnog vremena.

U slučaju preraspodele radnog vremena, radno vreme ne može da traje duže od 60 časova nedeljno. Zaposleni ima pravo na odmor između dva radna dana u trajanju od najmanje 10 časova neprekidno.

Preraspodela radnog vremena ne smatra se prekovremenim radom.

U slučaju da poslodavac vrši preraspodelu radnog vremena, korišćenje dnevnog i nedeljnog odmora može se odrediti u obimu utvrđenom zakonom u roku koji ne može da bude duži od 30 dana..

Noćni rad i rad u smenama: Rad koji se obavlja u vremenu od 22,00 časa do 6,00 časova narednog dana smatra se radom noću.

Zaposlenom koji radi noću najmanje tri časa svakog radnog dana ili trećinu punog radnog vremena u toku jedne radne nedelje poslodavac je dužan da obezbedi obavljanje poslova u toku dana ako bi, po mišljenju nadležnog zdravstvenog organa, takav rad doveo do pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja.

Poslodavac je dužan da pre uvođenja noćnog rada zatraži mišljenje sindikata o merama bezbednosti i zaštite života i zdravlja na radu zaposlenih koji rad obavljaju noću.

Ako je rad organizovan u smenama, poslodavac je dužan da obezbedi izmenu smena, tako da zaposleni ne radi neprekidno više od jedne radne nedelje noću.

Zaposleni može da radi noću duže od jedne radne nedelje, samo uz njegovu pisanu saglasnost.

Godišnji odmor

Zaposleni koji prvi put zasniva radni odnos ili ima prekid radnog odnosa duži od 30 radnih dana, stiče pravo da koristi godišnji odmor posle šest meseci neprekidnog rada.

Pod neprekidnim radom smatra se i vreme privremene sprečenosti za rad u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju i odsustva sa rada uz naknadu zarade.

Zaposleni ne može da se odrekne prava na godišnji odmor, niti mu se to pravo može uskratiti.

Dužina godišnjeg odmora: U svakoj kalendarskoj godini zaposleni ima pravo na godišnji odmor u trajanju utvrđenom opštim aktom i ugovorom o radu, a najmanje 20 radnih dana.

Dužina godišnjeg odmora utvrđuje se tako što se zakonski minimum od 20 radnih dana uvećava po osnovu doprinosa na radu, uslova rada, radnog iskustva, stručne spreme zaposlenog i drugih kriterijuma utvrđenih opštim aktom ili ugovorom o radu.

Praznici koji su neradni dani u skladu sa zakonom, odsustvo sa rada uz naknadu zarade

i privremena sprečenost za rad u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju ne uračunavaju se u dane godišnjeg odmora.

Ako je zaposleni za vreme korišćenja godišnjeg odmora privremeno sprečen za rad u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju - ima pravo da po isteku te sprečenosti za rad nastavi korišćenje godišnjeg odmora.

Pri utvrđivanju dužine godišnjeg odmora, radna nedelja računa se kao pet radnih dana. Poslodavac je dužan da zaposlenom u slučaju prestanka radnog odnosa izda potvrdu o iskorišćenom broju dana godišnjeg odmora.

Zaposleni ima pravo na dvanaestinu godišnjeg odmora (srazmeran deo) za mesec dana rada u kalendarskoj godini: a) ako u kalendarskoj godini u kojoj je prvi put zasnovao radni odnos nema šest meseci neprekidnog rada; b) ako u kalendarskoj godini nije stekao pravo na godišnji odmor zbog prekida radnog odnosa.

Ako krivicom poslodavca zaposleni ne koristi godišnji odmor, ima pravo na naknadu štete u visini prosečne zarade u prethodna tri meseca, utvrđene opštim aktom i ugovorom o radu.

Zarada za obavljeni rad i vreme provedeno na radu

Zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu, koja se utvrđuje u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu.

Zarada se sastoji od zarade za obavljeni rad i vreme provedeno na radu, zarade po osnovu doprinosa zaposlenog poslovnom uspehu poslodavca (nagrade, bonusi i sl.) i drugih primanja po osnovu radnog odnosa, u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu. Zaposleni ima pravo na uvećanu zaradu u visini utvrđenoj opštim aktom i ugovorom o radu, i to:

- 1) za rad na dan praznika koji je neradni dan - najmanje 110% od osnovice;
- 2) za rad noću i rad u smenama, ako takav rad nije vrednovan pri utvrđivanju osnovne zarade - najmanje 26% od osnovice;
- 3) za prekovremeni rad - najmanje 26% od osnovice;
- 4) po osnovu vremena provedenog na radu za svaku punu godinu rada ostvarenu u radnom odnosu - 0,4% od osnovice.

Ako su se istovremeno stekli uslovi po više osnova, procenat uvećane zarade ne može biti niži od zbira procenata po svakom od osnova uvećanja.

Opštim aktom poslodavca i ugovorom o radu mogu da se utvrde i drugi slučajevi u kojima zaposleni ima pravo na uvećanu zaradu.

Plaćanje doprinosa

Obaveza uplate doprinosa je regulisana Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje i odgovarajućim Pravilnicima.

Za osiguranika zaposlenog doprinos plaćaju zaposleno lice i poslodavac, po istoj stopi i na istu osnovicu.

Obveznik obračunavanja i plaćanja doprinosa i na teret radnika i na teret poslodavca za zaposlena lica je poslodavac. Poslodavac je dužan da doprinose obračuna i uplati

istovremeno sa isplatom zarade, po propisima koji važe u momentu njene isplate. Ako poslodavac ne isplati zaradu do 30. u tekućem mesecu za prethodni mesec, dužan je da najkasnije do tog roka obračuna i uplati doprinose za prethodni mesec na najnižu mesečnu osnovicu doprinosa.

Doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje plaća se na osnovicu koju čini isplaćena zarada zaposlenog sa porezima i doprinosima (bruto zarada), s tim što ta zarada ne može biti niža od najniže, niti viša od najviše mesečne osnovice doprinosa.

Vrste i stope doprinosa za socijalno osiguranje se obračunavaju i plaćaju na zarade na teret zaposlenih i poslodavaca i to:

- za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje 11%
- za obavezno zdravstveno 6,15%
- za osiguranje za slučaj nezaposlenosti 0,75%

Kako su obveznici doprinosa na zarade istovremeno i zaposleni i poslodavci, **zbirna stopa doprinosa iznosi 35,8%**.

Od plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje oslobođen je :

- Poslodavac koji zaposli lice koje je na dan zaključenja ugovora o radu starije od 50 godina i koje kod Nacionalne službe za zapošljavanje ima status korisnika novčane naknade za vreme nezaposlenosti ili je kod te službe prijavljeno kao nezaposleno najmanje šest meseci bez prekida, oslobađa se obaveze plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju na osnovicu, odnosno na teret sredstava poslodavca, u periodu od dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa zaposlenog.
- Poslodavac koji zaposli lice koje je na dan zaključenja ugovora o radu starije od 45 godina i koje kod Nacionalne službe za zapošljavanje ima status korisnika novčane naknade za vreme nezaposlenosti ili je kod te službe prijavljeno kao nezaposleno najmanje šest meseci bez prekida, ima pravo da doprinose za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju na osnovicu, odnosno na teret sredstava poslodavca, obračunava i plaća po stopama umanjenim za 80%, u periodu od dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa zaposlenog.
- Poslodavac koji zaposli lice koje se u smislu zakona kojim se uređuje rad smatra pripravnikom, koje je na dan zaključenja ugovora o radu mlađe od 30 godina i koje je kod Nacionalne službe za zapošljavanje prijavljeno kao nezaposleno lice, oslobađa se obaveze plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju na osnovicu, odnosno na teret sredstava poslodavca, za period od tri godine od dana zasnivanja radnog odnosa tog lica.
- Poslodavac koji zaposli na neodređeno vreme lice koje je na dan zaključenja ugovora o radu mlađe od 30 godina, a koje je prijavljeno kao nezaposleno lice kod Nacionalne službe za zapošljavanje najmanje tri meseca bez prekida pre zasnivanja radnog odnosa, oslobađa se obaveze plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju na osnovicu, odnosno na teret sredstava poslodavca, za period od dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa tog lica.

- Poslodavac koji na neodređeno vreme zaposli lice sa invaliditetom u skladu sa zakonom koji uređuje sprečavanje diskriminacije lica sa invaliditetom, za koje odgovarajućom pravno-medicinski validnom dokumentacijom dokaže invalidnost, oslobađa se obaveze plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje koji se plaćaju na osnovicu, odnosno na teret sredstava poslodavca, za period od tri godine od dana zasnivanja radnog odnosa tog lica.

Zabrana zlostavljanja (mobinga) na radnom mestu

Pojam: Pod zlostavljanjem se može smatrati svako aktivno ili pasivno ponašanje prema zaposlenom ili grupi zaposlenih kod poslodavca od strane poslodavca, nekog od zaposlenih ili grupe zaposlenih, koje se ponavlja, a ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta, zdravlja, položaja zaposlenog i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkáže ugovor o radu ili raskine radni odnos.

Puno je i termina kojim se pokušava prevesti "mobbing" kao psihološko zlostavljanje, psihološko maltretiranje, psihološki terorizam, moralno maltretiranje, moralno zlostavljanje itd.

Žrtve mobinga: Neka istraživanja su pokazala da su najčešće žrtve zlostavljanja na radnom mestu: "poštenjaci", telesni invalidi, mlade osobe tek zaposlene i starije osobe pred penzijom, osobe koje traže više samostalnosti u radu ili bolje uslove rada, osobe koje nakon dužeg besprekornog rada traže priznavanje radnog položaja i povećanje plate, višak radne snage, zatim pripadnici manjinskih grupa: različite veroispovesti, drugačijeg etničkog porekla, različitog pola, različite seksualne orijentacije; zatim - vrlo kreativne osobe; ekscentrične osobe; bolesne osobe, kao i poslednje zaposleni u nekom poduzeću.

Oblici mobinga: Modaliteti zlostavljanja na radnom mestu, ispoljavaju se kroz: ograničavanje mogućnosti da se žrtva izrazi, izolaciju, neosnovane priče o njenom privatnom životu, ogovaranje, ismevanje, osporavanje kvaliteta rada, preteranu kontrolu, stalna kažnjavanja, kao i davanje zadataka neprilagođenih profesionalnoj kvalifikaciji, suviše laki ili preteški poslovi, s ciljem da se natera da pogreši. Pored toga, oblici mobinga su i davanje žrtvi zadataka koji narušavaju zdravlje, uskraćivanje godišnjeg odmora i slobodnih dana, ali i seksualno zlostavljanje.

Zabrana zlostavljanja: Mobing, odnosno zlostavljanje na poslu, postoji veoma dugo, od kada i ljudska potreba za vlašću, ali je relativno skoro prepoznat i ozbiljno se izučava. Procenjuje se da s modernizacijom države, globalizacijom i prelaskom na kapitalistički način poslovanja, možemo očekivati sve veći broj zaposlenih koji će se obraćati za stručnu psihološku pomoć zbog smetnji nastalih pojačanjem zahteva prema zaposlenim, loših međuljudskih odnosa i zlostavljanja na radnom mestu.

Republika Srbija još nije donela Zakon o zabrani zlostavljanja na radnom mestu. Pravna zaštita zaposlenih se ostvaruje kroz postojeća zakonska rešenja, jednostavnije rečeno,

krivičnim delom zlostavljanja, šikaniranja, napastvovanja, pretnji ili (bilo fizičkih ili psihičkih) maltretiranja na radnom mestu.

U Srbiji čak 60 odsto ljudi strepi za radno mesto i svi su potencijalne žrtve maltretiranja. Pošto zlostavljanje na poslu, ili mobing, nisu više samo pojedinačni slučajevi, urađen je Nacrt Zakona o zabrani zlostavljanja na radnom mestu i sada se Nacrt zakona nalazi na javnoj raspravi. Ovim Nacrtom Zakona se ta oblast potencira, precizno definiše i dobija svoj primenjivi pravni izraz.

Ostvarivanje i zaštita prava zaposlenih

Poslodavac: O pravima, obavezama i odgovornostima iz radnog odnosa odlučuje: a) u pravnom licu - direktor ili zaposleni koga on ovlasti i b) kod poslodavca koji nema svojstvo pravnog lica - preduzetnik ili zaposleni koga on ovlasti.

Zaposlenom se u pisanom obliku dostavlja rešenje o ostvarivanju prava, obaveza i odgovornosti, sa obrazloženjem i poukom o pravnom leku.

Inspekcija rada: Nadzor nad primenom Zakona o radu, drugih propisa o radnim odnosima, opštih akata i ugovora o radu, kojima se uređuju prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih vrši inspekcija rada.

U vršenju inspeksijskog nadzora, inspektor rada je ovlašćen da rešenjem naloži poslodavcu da u određenom roku otkloni utvrđene povrede zakona, opšteg akta i ugovora o radu. Poslodavac je dužan da, najkasnije u roku od 15 dana od dana isteka roka za otklanjanje utvrđene povrede, obavesti inspekciju rada o izvršenju rešenja.

U slučaju da inspektor rada nađe da je rešenjem poslodavca o otkazu ugovora o radu očigledno povređeno pravo zaposlenog, a zaposleni je poveo radni spor, na zahtev zaposlenog odložiće svojim rešenjem izvršenje tog rešenja - do donošenja pravnosnažne odluke suda. Zaposleni može podneti takav zahtev inspekciji rada u roku od 30 dana od dana pokretanja radnog spora.

Inspektor rada je dužan da donese rešenje o odlaganju izvršenja rešenja poslodavca o otkazu ugovora o radu u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva zaposlenog.

Sudska zaštita: Protiv rešenja kojim je povređeno pravo zaposlenog ili kad je zaposleni saznao za povredu prava, zaposleni, odnosno predstavnik sindikata čiji je zaposleni član ako ga zaposleni ovlasti, može da pokrene radni spor pred nadležnim sudom. Rok za pokretanje spora (za utvrđivanje radno pravnog statusa), jeste 90 dana od dana dostavljanja rešenja, odnosno saznanja za povredu prava.

Zaposleni ima pravo na novčano potraživanje iz radnog odnosa putem suda u roku od tri godine od dana nastanka obaveze.

Dragan Tešić, koordinator pravnog savetovaništa, FORUM NVO - Kraljevo

Izvor podataka - literatura:

1. Zakon o radu R Srbije,
2. Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje R Srbije
3. Veb sajt Ministarstva rada i socijalne politike: www.minrzs.sr.gov.rs
4. Veb sajt Ministarstva pravde: www.mpravde.sr.gov.rs
5. Veb sajt Sindikata lekara i farmaceuta: www.sindikatlfs.org.rs
6. Veb sajt „mobbing“: www.mobbing.hr

IV Svedočenja građana o kršenju prava iz oblasti rada i radnih odnosa

Radila sam u firmi NN u Čačku nekoliko godina. Više od godinu dana sam bila neprijavljena, a zatim su me prijavili na minimalac, kao i sve ostale radnike. Ostatak novca se dobija svakog prvog u koverti, tajno koliko ko, jer je to strogo zabranjeno.

Potpisali smo ugovor koji niko nije pročitao osim par osoba, što je bilo iznenađujuće, da nedeljno radimo 40 sati - što je netačno. Istovremeno smo potpisali ugovor o otkazu (isti dan kad i ugovor o radu)??? U njemu piše da se otkaz može dati u jednom danu, da nemam pravo na žalbu, na tužbu, i da mi firma ništa ne duguje??? Radimo mesečno od 260 do 330 sati za platu do 35 000 do 45 000 dinara, s tim što nam nadležni unapred odbiju od 3 000 do 5 000 dinara od plate i taj iznos uplate na lični broj svakoga od nas na kasi lične trgovine. Time nas obavezuju da trošimo novac na artikle u njihovom marketu. Kakav zločin! Prisiljavati 90 osoba da potroši sumu novca koju oni odrede svakome od nas. Mnogi mladi, koji su oboleli od noćnog prekovremenog rada, napustili su posao. Mnogi su dobili otkaz jer su bolesni, a svaka povreda na radu se strogo čuva u tajnosti. Ni u bolnici se nije smela reći istina, već laž da smo se povredili kod kuće. Svaki dan odsustvovanja usled povrede ili teže bolesti je neplaćen, bez obzira na doznake lekara. Žena od 30 godina obolela je od dijabetesa usled teškog, prekovremenog, noćnog rada, i još uvek radi... Na malom prostoru se nalazi do osam osoba, okruženih opasnim kolektomatima, na udaljenosti od druge osobe od jedva 30 cm, a zračenje je neverovatno visoke frekvencije...Buka od pet ogromnih miksera je nepodnošljiva jer je oštetila nerve i sluh mnogima. Nedavno je jedna žena, kuvar od 42 godine, odvezena sanitetom iz firme jer je pala od prekovremenog rada.

Za radnike ne postoji prostorija, niti jedna stolica gde bi mogli da sednu da ručaju. Pauza ne postoji, a ako se nešto pojedje, to se uradi stojeći. Svaki praznik, pa i nedeljom, mora da se radi, godišnji odmor je 12 radnih dana, a radni dan traje od 9 do 14h, često do 23 sata, kako kad. A direktor i njegova porodica su „veliki vernici“ i „dobrotvori manastira“. Niko od radnika ne može uzeti kredit, jer su lažno prijavljeni na minimalac. A kolike su njihove plate i kolike će biti njihove penzije???

Sve što je ovde napisano - istinito je, a o tome, kada dođe vreme, može posvedočiti šest osoba koje su napustile firmu.

NN

Ja sam Velinka Tomić, dipl. ekonomista koji 6 meseci radi u veoma poznatoj svetskoj banci kao blagajnik, u ekspozituri na jugu Srbije.

Prilikom stupanja u radni odnos ugovoren mi je probni rad u trajanju 6 meseci, počev od 01.09.2008. god. Primljena sam na neodređeno vreme i ako sve bude u redu, ugovor se automatski produžava za stalni radni odnos. Međutim, sve se kompikuje 19. februara, gde meni u 13: 30h zakazuju sastanak vezan za moj radni status, i tada me upravnica obaveštava da sam ja u stvari bila zamena za koleginicu koja je navodno bila na trudničkom bolovanju. Pri tome ta kolegunica uopšte nije radila na blagajni već kao bankar, što je inace viši nivo od blagajne i ona se sa tog trudničkog vratila još u septembru kada su i mene primili da radim.

Svih tih 6 meseci ja sam trpela torturu, vređanje, podsmevanje. Kad god bi se zamenica upravnice posvađala sa momkom ili bila nervozna, taj svoj bes je iskalila na meni, a upravnici nisam mogla ni da se žalim jer me je ignorisala u potpunosti. Sve sam trpela i ćutala zbog tog probnog rada i kako bi svoj posao zadržala. Nikada za tih 6 meseci nisam imala nikakvih problema što se posla tiče, nisam imala ni greške, ni višak ni manjak, nikada me niko nije opomenuo ili skrenuo pažnju da negde grešim, sa klijentima sam bila korektna, nikada nisu primetili ni da li sam bolesna, ni da li imam problema. Sve svoje probleme sam ostavljala ispred vrata kada sam ulazila u ekspozituru. Za tih 6 meseci, upravnica je sa mnom razgovarala samo 2 puta i to kada je bilo prvo ocenjivanje (negde u oktobru - novembru) i tog 19. februara, kad smo se svi spremali da idemo kući (naravno, kako bi u zadnji momenat oprala ruke i očistila svoju savest).

Tada mi je rekla kako me je na tom godišnjem ocenjivanju ocenila kao da ne ispunjavam uslove banke, kako sam neljubazna, kako nemam komunikaciju sa koleginicama, kako sam u sukobu sa nekim ... bila sam u šoku. Pa čekajte, ako sam bila neljubazna, kako sam mogla da prodajem 3 puta više proizvoda od koleginicu koja je na tom poslu tj. poziciji radila 2.5 godine? Zašto su onda klijenti samo trčali na moj šalter i čekali baš kod mene u redu? Pa ako nisam znala svoj posao, kako sam odmah posle obuke (tj. nakon dva meseca) dobila da radim glavnu blagajnu, menjačku blagajnu, bankomat, western union ... Sve odjednom. Onda sam ja bila pretnja za ceo sistem, a da me niko nikad nije upozorio ni na štaDugo sam radila i sama na blagajni jer je ta druga kolegunica sa blagajne čas bila na odmoru, čas na bolovanju.

Trpela sam ponižavanja i uvrede od strane kontrolorke tj zamenice upravnice pred klijentima, ali ni na to nisam reagovala, jer sam mislila da me možda testira, ali sad vidim da to nije bilo to. Među njima sam jedino ja fakultetski obrazovana, možda im je to zasmetalo. Čak je i upravnica sa Višom školom.

Znači, 5 dana pre produženja ugovora, posle svog mog truda, odricanja (radila sam i sa temperaturom preko 39 stepeni, nisam imala pravo ni na bolovanje) kažu mi da sam navodno bila na zamenu koleginicu! A na moje mesto dovode kolegu koji je radio u Beogradu. Pa ako sam bila na zamenu, kako to da mi je ugovor na neodređeno, kako to da mi niko za 6 meseci to nije rekao, pa zašto su insistirali na prodaji proizvoda sa moje strane, na ispunjavanju targeta, ako su znali da sam ja tu samo dok je njima volja? Pa ako sam zamena, zašto su mi gurali da potpišem rešenje kako nisam ispunila uslove banke i da mi se zato prekida radni odnos? Kako to da me niko nije obavestio da je bilo

ocenjivanje, ni kako su me ocenili kad sa mnom niko nije razgovarao? Zašto se nije čula i druga strana priče već je dozvoljeno ne samo da me samovolja pojedinca izbaci sa posla već mi zatvori vrata cele institucije. Po proceduri godišnjeg ocenjivanja, upravnica je morala razgovarati sa mnom pre nego te ocene odu višem menadžmentu. Kako je moguće da neko preuzme monopol i da radi po ekspozituri šta hoće i da, dok neko sedi za svojim radnim mestom i ceo dan nema vremena da ode ni do toaleta ni da doručkuje, drugi idu kod pedikira, manikira, frizera, u šetnju po Valjevu, kupuju kola za vreme radnog vremena, i posle kažu da me nikad nisu videli da brojim bankomat? Pitam se samo kako su i mogli kad nisu ni bili u ekspozituri? Kako je moguće ne videti šta je neko radio kad postoje video zapis i blagajnička dokumentacija? Znači da to neko ne želi da vidi, a ne da ja nisam radila?

Zašto se zbog toga što se nekome ne sviđam, nisam mu simpatična, smetam mu jer čuva poziciju za nekog drugog, ili se plaši da vremenom ne napredujem pa i njegovu poziciju preuzmem, blati moja karijera, moja diploma, moje vreme, rad i trud? Zašto da se moja preporuka crni, da se ja stidim kad nemam za šta!!! Ja želim da idem podignute glave jer znam da nisam napravila nikakvu grešku, nisam nikome dala povod ni za šta, već sam im bila prepreka!!! Nisu ta uznemiravanja i maltretiranja bila usmerena samo na mene, već i na još neke koleginice koje se plaše da progovore jer im je stalo do posla, imaju porodicu. Pitam se dokle će i one moći da trpe?

Ja, lično, više nemam šta da izgubim, platila sam najveću cenu. Možda mi više i nije stalo toliko da zadržim posao, koliko da pokažem da znam da nisam zaslužila da kroz život i karijeru idem sa crnim pečatom i mrljom na mom imenu!!!

Zašto da se moje zdravlje narušava samo zato što su samovolja pojedinaca i njihovi kompleksi toliko veliki? Zašto da onaj koji pored sebe ima samo svoje znanje i iskustvo uvek gubi jer se više ceni to ko ima kakvu vezu i podršku iz prikrajka?

Ali, svemu ovome još nije bio kraj jer sam se u ponedeljak još više uverila da sam u pravu. Kada sam se pojavila na vratima ekspoziture, svi su se izgubili i prebledili. Verovatno su se pitali šta radim tu. Kad sam pitala koja su moja zaduženja, ona je pobesnela i počela da vrišti na mene, da me vređa i ponižava. Rekla mi je kako sam bezobrazna jer sam uopšte došla, za nju sam ja odavno otpuštena. Zamolila sam je da ne viče na mene. Rekla sam joj da ne mora da me voli, ali mora da me poštuje jer moj ugovor važi, ako ne duže, onda bar do 28. februara i da, ako sam trpela njihov mobing 6 meseci, više ne moram. Ali ona nije prestajala, nije mogla da se suzdrži, rekla mi je da nju ne interesuje šta je meni neko u Beogradu obećao, za nju ja ne radim više!!! Ponovo sam je zamolila da ne viče i da proveri sa kadrovskom ili da mi da napismeno da ja tu više ne radim!!! Drsko mi je odgovorila da će mi to ona lično uručiti!!!

Sišla sam na blagajnu i čekala dalji raspored!!! I upravnica i kontrolorka su me ignosirale, niko sa mnom nije smeo da razgovara!!! A oko podne je upravnica sišla i rekla mi da sednem za treći šalter, šalter koji nema ni kompjuter, ni olovku, ni papir, ni telefon, ništa sem patika (mesto gde se preobuvaju pojedini zaposleni: upravnica, kontrolorka i jedna od bankarki) i kutije koje se nalaze ispod i oko stola!!! Sedim kao po kazni, sama, i udišem miris iz njihove obuće!!! I to nije izivljavanje? Zar nije izivljavanje i to što me je kamera pratila svih tih 5 dana prošle nedelje? Što ni u toalet nisam mogla da odem jer

je neko išao zamnom? Zar sve to pojedinac mora da trpi? I ništa ne može da se promeni jer ja sam samo najniža karika u tom lancu!!!

Nakon radnog vremena, kontaktirala sam kadrovsku službu i ispričala o ponašanju upravnice, ali ona mi se zahvalila što sam je o tome obavestila, jer je ona drugačije čula, ali i dalje nema ni nameru ni ovlašćenja da išta uradi! Sada i ona menja priču i kaže: "Ne, Vi niste bili na zamenu, Vi ste imali ugovor za stalno, ali niste zadovoljili uslove banke!" I tek tada meni više ništa nije jasno, u stvari jasno mi je da su to u stvari igre bez granica i da bi tu i normalan čovek poludeo! I naravno, gospođa iz kadrovske službe mi je "prijateljski naglasila" da, ako se pozovem na mobing, učiniću štetu samo sebi jer će se moje ime povlačiti i niko me više neće zaposliti, a da to banku ne interesuje. Sad su mi svi prijatelji, duhovito!

Pošto se nisam složila sa rešenjem koje su mi dali (da nisam zadovoljila uslove banke) i naravno nisam ga ni potpisala, jer niko nema ni jedan jedini dokaz, ni papir, ni žalbu, ništa sem njihove reči koja je izgleda jedina validna, pitam se šta je meni dalje činiti, kome da se obratim, šta da radim? Da li da i posle tog 28. februara i dalje idem na posao? Kome da prijavim mobing i kako kad za vreme radnog vremena nikoga ne mogu da kontaktiram, a posle 17h više niko ne radi? Da li će posle tog 28. februara biti kasno za bilo kakvu borbu?

Žao mi je samo što Vam ne mogu dostaviti sliku šaltera za kojim sam sedela, kao ni sliku atmosfere koja je vladala u ekspozituri.

Celu nedelju sam sedela za tim praznim stolom i dalje su klijenti prilazili, pozdravljajući se sa mnom i čudeći se šta tu radim. Svi su mislili da sam unapređena, to je ironija života! Ali nisam nikome ništa pričala ni objašnjavala, išla sam samo na šalu!!! Podrška klijenata lično mi puno znači jer sam se uverila da sam bila ljubazna prema njima, jer da nisam ne bi tada kad se dele plate i penzije svi dolazili kod mene iako vide da nisam imala osnovne uslove za rad!!! Nisam dala ništa da me poljulja niti da bilo ko vidi kako sam se osećala! I naravno, pošto me je i tih 5 dana upravnica ignorisala, a s obzirom da je to bio moj poslednji dan, posle 15h me je pozvala na razgovor. Bio je i red. Toliko je bila ljubazna da je to bilo neverovatno, čak mi je i ona bila „prijatelj“, posle svega. A posle tog razgovora sam od koleginice koja me podržava (tj. koleginice čija sam ja zamena navodno bila) saznala da se i upravnica i kontrolorka plaše da imam snimak njenog ponašanja od ponedeljka kada me je vređala, ponižavala i optuživala kako ja imam vezu u Beogradu i kako je ne interesuje šta je meni i ko obećao. Ta koleginica čija sam ja navodno bila zamena je izgubila blizance zbog njihovog pritiska, izivljavanja i celokupne atmosfere. Ali to je teška optužnica, a ja nisam kompetentna da se i na to pozivam, a pošto je koleginici stalo da zadrži posao, teško da bi javno progovorila, makar ne u početku ove moje borbe! Svedoci, kao i žrtve takvog ponašanja i izivljavanja, su i koleginice koje su se premestile i rade po nekim drugim ekspoziturama ili na nekim drugim poslovima! Neke od njih imaju čak i određene dokaze, zapise i lične beleške koje su vodile možda i pre nego što sam ja uopšte došla u banku. Ali, pitanje je koliko ja na to mogu da računam, bar sada u početku.

Nisam konfliktna ličnost i nemam ništa lično ni protiv koga od njih, ali bih želela da se ta crna mrlja koju su stavile na moju karijeru i moje dostojanstvo obriše. Ja i dalje

želim da radim, volim svoj posao i volim ljude tj. rad sa ljudima. Nedostajće mi taj svakodnevni kontakt. Moja najveća želja bi bila da se vratim na svoje radno mesto, jer smatram da nikakvu grešku, nepravdu ili bilo šta što je dovelo do ovoga nisam ni učinila, ni zaslužila.

Da se tužim sa bankom, mislim da je to smešno, jer oni imaju čitav tim stručnjaka i pravnika protiv kojih ja ne mogu ništa, pre svega finansijski. Verujem da to sve puno košta, a ja nemam nikoga iza sebe ko bi mogao da mi tu pomogne.

Da li postoji neki način da se mirnim putem sve reši i da se vratim na posao?

I još jednu stvar sam zaboravila, a mislim da je jako važna, a odnosi se na to moje neispunjavanje uslova banke: na obuci smo imali test kojim je trebalo da pokažemo koliko smo razumeli šta je banka, njene proizvode, procedure i sl. i na tom testu sam imala oko 95 poena od mogućih 100 i bila sam najbolja u grupi.

A nekoliko meseci i nedelja nakon samostalnog rada takođe smo imali, ali u ekspozituri, test vezan za complaince i tu sam imala da li 87 ili 93 poena, s tim da naglasim da smo test trebali raditi u elektronskoj formi i sami sa svojih e-mailova poslati na complaince odeljenje. Međutim, kad sam ga popunila i htela poslati, kontrolorka mi nije dala, rekla je da ga odštampam i popunim ručno, što sam i uradila dok je ona svo vreme stajala iznad mene, ali ni to joj nije bilo dovoljno pa mi je taj test uzela i tražila da ga popunim ponovo, što sam i uradila, znači sve je bilo uz njen nadzor. Taj test sam potpisala, ali ga više nikad nisam videla jer ga je navodno upravnica prekucala u elektronskoj formi i poslala. Znam da sam imala preko 87 poena, za razliku od ostalih zaposlenih koji su imali i manje poena i radili bez nadzora i imali više vremena. Radili su ga kad im je bilo zgodno. U kojoj formi i kako je moj test poslat nemam obaveštenja.

Ali, kako god bude bilo, ja ću i dalje biti srećna jer sam se i ovih 5 dana uverila da sam bila iskrena, korektna i krajnje ljubazna prema klijentima jer, da nije tako, ne bi i danas kad su penzije delile neke druge kolege, oni dolazili za moj šalter, ako ni za šta drugo, onda bar da me pozdrave!!!

Pitam se samo da li se tome može stati u kraj!!!

Posedujem skeniran moj ugovor i rešenje, kao i proceduru ocenjivanja (koju nisu ispunili), kao i kodeks profesionalnog ponašanja (čije bitne tačke su prekršili).

NN

Radna nedelja traje 48 sati. Pravo na dnevnu pauzu (od 30 minuta), ne mogu iskoristiti iako u ugovoru o radu, koji su sami potpisali u moje ime i ime drugih zaposlenih koji rade u istoj poslovnoj jedinici gde i ja, piše da je radna nedelja 40 sati sa pravom na dnevnu pauzu od 30 minuta. Prekovremeni rad se računa u radno vreme od 8 sati.

Evo jednog primera ponašanja poslodavca prema zaposlenima.

Pošto radimo u trgovini, tokom januara i februara dnevni pazari su bili niži od gazdinog očekivanja, pa je tako jednog dana pred završetak druge smene on došao u pratnji svoja dva „poverenika“, rekao da pođemo sa njim, a on je pošao u pravcu podruma. Dole nas je sve zajedno zatvorio sa svoja dva „poverenika“ i počeo nas okrivljivati za situaciju. Kroz histeriju je govorio kako su on i njegova porodica propijivali krv da bi

nama obezbedili posao. Navodni povod je bio što su dvoje zaposlenih seli u toku radnog vremena, kako on kaže: „Ne plaćam ja vas da bi sedeli!“ To bi bilo u redu da je istina. Posle detaljnog sređivanja radnje koja ima 150 kvadrata, u radnji nije bio mušterija i dvoje zaposlenih je zaista selo, a on je to video i iskoristio da bi sve zaposlene kaznio sa 20% umanjenja naredna tri meseca od fiksnog dohotka. Međutim, to bi sve bilo drugačije da nije i sam rekao: „Kada nema mušterija u radnji, slobodno sedite tu na neku kutiju (pošto u radnji ništa drugo i ne postoji na šta bi se selo)“.

Sve se završilo izrečenim kaznama i zaprećeno radnim knjižicama, uz histeriju. Nikome nije dozvolio da mu se obrati sa možda nekim objašnjenjem.

Pokušala sam kasnije da ublažim situaciju, tako što sam šefa naše prodajne jedinice pitala da li je moguće da radna nedelja traje kraće od 48 sati nedeljno. Odgovorio je kratko – NE jer, navodno, svi drugi zaposleni toliko rade, pa moramo i mi (mislim zaposleni kod našeg poslodavca).

NN

Kompanija NN iz Indije je privatizovana u avgustu 2003. godine, sa velikim količinama zaliha sirovina, poluproizvoda, gotovog proizvoda i veoma dobro razrađenim tržištem (uglavnom stranim). No i pored svega toga, a kao posledica nebrige, neobezbeđivanja kontinuirane proizvodnje, nesavesnog poslovanja (koje Agencija za privatizaciju uopšte ne kontroliše), ova firma je dovedena u nezavidnu situaciju, što govori o totalnom kolapsu državnog aparata.

-Ovde se krše prava iz kolektivnog ugovora, pa se ista ostvaruju zakonskim putem

-Ne plaćaju se porezi i doprinosi

-Koriste se nelegalni softveri

-Krediti se podižu bez saglasnosti manjinskih akcionara

-Firma je bez pijaće vode

-Ne vodi se računa o zdravlju zaposlenih (ne postoje periodični lekarski pregledi)

-Uzimaju se sredstva iz obustava od LD a ne uplaćuju se na vreme gde treba

-Uzeta su sredstva iz kase uzajamne pomoći (koju su osnovali radnici).

Ovoj firmi je 30.06.2008. isključena električna energija kao rezultat velikih dugovanja a nemanja dobre volje da se dug smanji i isplaćuje na rate, što je ponuđeno kao alternativa. Radnici kompanije su u štrajku od 02.06.2008. Svi mi zaposleni smo „živi“ ljudi koji su nečija deca, nečiji roditelji, koji treba da školuju, da žene, udaju, pa na kraju i sahranjuju. A mi tuđom nebrigom nismo u stanju ni komunalije da platimo.

NN

Diplomirala sam na Odeljenju za etnologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu 1983. godine sa prosečnom ocenom 8,75 i iste godine upisala postdiplomske studije. Još u toku studija učestvovala sam u radu na istraživačkim projektima, a kasnije nekoliko godina radila kao spoljni saradnik u Etnografskom institutu SANU. Posle pet godina

čekanja na stalno zaposlenje u Beogradu, 1988. prihvatila sam rad na zamenu odsutne kustoskinje u Zemaljskom muzeju u Sarajevu.

U januaru 1989.godine prešla sam u Etnografski muzej u Beogradu, ponovo na zamenu odsutne kustoskinje. Po njenom povratku opet sam ostala bez posla, i nakon nekoliko meseci odlučila da pokušam da se zaposlim u novinarstvu kojim sam se bavila još kao gimnazijalka u studentskom radio programu Indeks 202, na Radio Beogradu. Pisala sam za razne medije, ali uvek u statusu slobodnog novinara. Nadu da ću se zaposliti u struci nisam gubila sve do početka 1996. godine, kada nakon godine dana provedene na Filozofskom fakultetu, u zvanju istraživač pripravnik, a nakon dobijenih preporuka od rukovodioca projekta, i zahteva da se odobri produženje angažmana, tadašnji SIZ nije odobrio sredstva i angažman je prekinut bez nade da se uskoro nešto na tom polju reši. Kao etnolog objavila sam nekoliko stručnih radova u publikacijama etnološkog sadržaja. Učestvovala sam na kongresima etnoloških društava Srbije i Jugoslavije. Ponovo sam se vratila u medije i tu ostala do danas. Radila sam u redakcijama listova „Danas“, „Nezavisnost“, „Bulevar“ i „Republika“.

Osim radnog staža koji sam stekla iz rada na određeno vreme, svi ostali angažmani bili su bez ikakvih prava predviđenih za zaposlene. U svim medijima u kojima sam radila, kako nisam htela da idem okolo i kukam, molim rukovodioce ili moćne da me zaposle za stalno, nadajući se da će me pokazani kvalitet rada dovesti i do zaposlenja, ja sam u svim tim medijima radila kao honorarni, slobodni novinar. To je podrazumevalo neravnopravan odnos u svakom pogledu. Plata je za isti rad, ponekad i bolji kvalitet i veći doprinos, ostajala višestruko manja, uz opasnost da često ne bude uopšte isplaćena, a naročito u vreme kada su mediji vodili borbu sa nedemokratskim režimom. Možda najbolja ilustracija takvog odnosa jeste objašnjenje jednog urednika, koji mi je na pitanje zašto mi je plata (isplaćena sa nekoliko meseci zakašnjenja) tako ponižavajuće mala, odgovorio da je to zato što je to naknada za rad u mesecu u kojem smo radili pod bombama (radilo se o bombardovanju NATO snaga). U to isto vreme, dakle pod bombama, ja sam svakodnevno radila punom snagom, često i kod kuće, dovijala se na svakakve načine da svoj posao obavljam najbolje što se moglo, provodila mnogo vremena na ulici i na mestima koja su u opasnost dovodile i sam život. Sva neophodna sredstva za rad (mobilni telefon, kompjuter, knjige...) bila su moja investicija, tačnije investicija moje samohrane majke, penzionerke koja nije videla drugi način da mi pomogne da se profesionalno potvrdim.

U takvim uslovima, naravno, na bolovanje se ne ide, a na godišnji odmor samo kada se već mora zbog iscrpljenosti organizma.

Razmišljanja o penziji i starosti, odlažu se dokle god je moguće. Srećom, u nesređenoj zemlji, gde se ne zna ko šta radi, moguće je povremeno otkupiti i po deceniju radnog staža, pa sam i ja to učinila u jednom trenutku. Povoljna izmena zakona i deo ušteđevine, spojili su moj radni staž od 1988. do 2000. godine. Onda je došla smena vlasti i ja sam se ponadala da će se nešto bitno i u ovom pogledu dogoditi. Verovala sam da će demokratizacija društva, podrazumevati i promenu u sferi radno-pravnih odnosa.

Očekivala sam i od profesionalnih udruženja da će postaviti oštre zahteve pred poslodavce u pogledu poštovanja radnih prava. Naravno, očekivala sam i ilustraciju u društvu,

jer, to je bio minimum, koji bi opravdanim učinio sva ona svesna odricanja tokom godina i opravdao žrtvu zarad vrednosti u koje sam verovala.

NN

U delu Ministarstva odbrane (Novi Sad) sprovodilo se raspoređivanje ljudi bez ikakvih kriterijuma. Na rukovodeća radna mesta postavljani su ljudi koji su imali najlošije ocene, date od inspekcijskih organa. Često su bili predmet službi isleđivanja, bez ikakvih rezultata rada. Dovodili su njima lojalne ljude i žene a otpuštali one koji su im remetili prijateljsku atmosferu. Iako su brojni prekršaji konstatovani i od strane upravne inspekcije pisane prijave protiv finansijskih malverzacija i drugo, oni su ostajali nedodirljivi. Samo se pojačavalo maltretiranje, tako da sam bila ignorisana, nisam uključivana u rad, vršili su se pritisci različitih vrsta. Pritom sam trpela svakodnevna maltretiranja da odem na Kosovo odakle sam došla jer je to njihov organ i radno mesto za njihove ljude a ne za mene, „niotkuda“ došlu. Navodim da sam bila interno raseljeno lice sa Kosova.

Obraćala sam se svim mogućim adresama i niko navodno nije mogao da se meša u rad „ministarstva sile“. Sve je bilo obavijeno velom tajne, tajne sistematizacije označene državnom tajnom, tako da nikakva pravna sredstva nisam mogla iskoristiti. Na kraju sam kao doktor nauka, sa izuzetnim radom, ocenjenim s njihove strane najvećim ocenama, raspoređena na najniže radno mesto sa VSS. Isto radno mesto je imala žena primljena mimo konkursa, kao pripravnik bez dana staža sa trogodišnjim privatnim fakultetom. Kako sam zbog takvog maltretiranja imala i zdravstvenih problema (dijagnoza kancer pluća) i operaciju, narušeno zdravlje primoralo me je da napustim posao i odem. I sami ljudi iz VBA su mi rekli da odem jer oni ne mogu sankcionisati nikog ako za to ne dobiju dozvolu. Nemajući snage da se borim sa gomilom korumpiranih idiota i raznim interesnim vezama uvezanim u veselo društvo o trošku građana Srbije, morala sam da odem.

Srećna sam i ne želim da se takvo mučenje nekada nekome ponovi. Želim da ostane trag da je bilo toga u čuvenom Ministarstvu odbrane koje vodi interesna grupa drugova sa Fakulteta narodne odbrane i društvene samozaštite koji su 30 i više godina u ovoj službi i isti oni koji su slali ljude u ratove i učestvovali svim srcem u ratnim dešavanjima.

NN

U vremenu od 01.07.2001. do 30.08.2003. godine bio sam zaposlen po ugovoru o radu na neodređeno vreme u privatnom preduzeću iz Novog Sada. Platu sam dobijao dosta redovno, u gotovom novcu i u visini koja je i bila dogovorena. Nisam ni jednog trenutka posumnjao da mi se doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje ne uplaćuju. Nakon prestanka mog radnog odnosa u tom preduzeću, čuo sam da je nekoliko radnika nakon prekida rada utvrdilo da im preduzeće nije uplaćivalo doprinose. Ta činjenica me je zabrinula i odlučio sam da proverim da li i sam spadam u tu grupu oštećenih radnika. U Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje sam dobio listing i utvrdio da doprinosi nisu

uplaćivani u vremenu dok sam bio zaposlen u tom preduzeću. U to vreme je preduzeće već propalo, zatvarali su se jedan po jedan prodajni objekt. Više bivših radnika, koji su utvrdili da su na isti način oštećeni, pokušali su da u razgovoru sa vlasnikom dogovore da preduzeće uplati zaostale obaveze ili da budu adekvatno obeštećeni. Iz njihovih iskaza sam čuo da vlasnik nije u mogućnosti da ih na bilo koji način obešteti, jer je i sam bio u velikim dugovima. Na osnovu toga sam odlučio da nema svrhe da i sam tražim od njega bilo kakvo obeštećenje. Tokom 2005. godine usvojen je Zakon o uplati doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje kojim je omogućeno oštećenim radnicima, kojima nije uplaćivan PIO doprinos, da im država uplati doprinose. Ja sam takav zahtev uputio Fondu za PIO i 2006. godine mi je uručeno rešenje kojim se moj zahtev usvaja i kojim se država obavezuje da uplati doprinose i upiše u staž osiguranja vreme provedeno na radu od 31.07.2001. do 31.08.2003. godine.

NN

Radila sam u NN u Vrnjačkoj banji u periodu 16.02.2008. – 16.09.2008. godine. 03.09.2007. otišla sam na porodiljsko bolovanje, sve do 03.09.2008. god. Za 2007. i 2008. godinu poslodavac mi nije dao odmor na korišćenje, a samim tim ni isplatio. Posle isteka porodiljskog bolovanja, vratila sam se na posao, ali me je dočekalo vrlo neprijatno iznenađenje. Od strane poslodavca doživela sam razne uvrede i psovke: „Zašto si došla kada ja već imam radnicu, gubi se odavde, ko te je pustio da uđeš, naučiću te pameti...“ Kada sam mu tražila da mi da napismeno rešenje o prestanku radnog odnosa, on me je na vrlo grub način isterao iz radnje. Za vreme porodiljskog bolovanja, poslodavac mi nije isplatio naknadu za porodiljsko bolovanje. U opštini sam dobila pismeni izveštaj o isplaćenim zaradama za porodiljsko bolovanje. A poslodavac je tvrdio da isplata nije ni bilo. Hteo je da sakrije da je bilo uplate. Kako mi je nelegalno dao otkaz i odjavio me, a ja ništa nisam potpisala, potražila sam pomoć u inspekciji rada, ali bezuspešno. Na kraju sam uz pomoć NVO „Lingua“ podnela tužbu sudu zbog nelegalnog otkaza i neisplaćenog bolovanja. Slučaj je i dalje u toku u Opštinskom sudu u Vrnjačkoj Banji.

Vukosava Stoilković

Radim u Pozorištu Mladih Novi Sad i maja meseca 2006. god. rad tadašnjeg direktora koga imenuje grad je polako poprimao sve karakteristike maltretiranja, ucenjivanja i raznih drugih pritisaka koji su postali neizdrživi. Pojedinačno je pozivao članove kolektiva na razgovore, gde bi od njih zahtevao da prisluškiju ostale zaposlene i da mu kasnije prenose te informacije, a ukoliko bi se neko tome usprotivio, sledila su razna ucenjivanja tipa - neprodužavanje ugovora honorarnim saradnicima, pretnje otkazima, kritike da je neko nekvalitetan glumac i sl. Javno u svojim nastupima na TV stanicama naziva članove umetničkog ansambla nestručnim amaterima koji su moralno, umetnički, pa čak i higijenski zapušteni. Glumce koji imaju godine iskustva i veliki broj nagrada iza sebe naziva tehničarima svinjarstva i raznim pogrđnim imenima. Glumački

deo ansambla, nakon takvih njegovih ispada, organizuje sastanke sindikata na kojima donosi odluku da se obrati osnivaču tj. gradu. To je i učinjeno. Tada kulminira samovolja dotičnog direktora. Ne dozvoljava da održavamo sastanke u pozorištu tako što portirskoj službi (privatnoj firmi) naređuje da nam ne dozvoli ulaz u radne prostorije van radnog vremena, zahteva od njih da snimaju naše sastanke, te da zapisuju ko je kada i šta rekao. Prinudeni smo da sastanke održavamo u obližnjoj kafani, pa čak i u gradskom parku koji sa nalazi uz pozorište. Naravno, i tu nas obilazi njegova portirska služba. Organizujemo nekoliko štrajkova upozorenja na kojima javno pred publikom čitamo naše odluke i zahtevamo da takav direktor bude smenjen. Naravno, na te štrajkove upozorenja direktor dovodi svoje rođake, prijatelje i ko zna kakve već ljude da negoduju na naše zahteve. Na jednoj od gostujućih predstava pozorišta Slavija, zaključava publiku u sali pozorišta bez njihovog znanja, da bi nas sprečio u najavljenom obraćanju publici, čak poziva interventnu jedinicu policije sa obrazloženjem da neki pijani ljudi hoće da upadnu na predstavu. Nakon mnogih podlosti i maltretiranja od strane direktora, kompletan glumački ansambl (sa izuzetkom 2 poslušna doušnika glumca) stupa u štrajk potpune obustave rada. Nakon određenog vremena, štrajku se priključuju članovi tehnike, pa čak i spremačice. Svi se useljavamo u pozorište gde čak i spavamo. Ne igramo predstave pa zbog toga preživljavamo razne podle podmetačine - direktor lažno iznosi u javnost naše enormno visoke plate, i dalje zaključava sve prostorije, angažuje sebi telohranitelja, zahteva od nas da se preselimo u neku izolovanu kancelariju, angažuje glumce studente bez ugovora na naša radna mesta i, dok smo u štrajku, daje nam otkaze. Upravnom odboru to predstavlja kao rešenje problema. Štrajk oko 75% zaposlenih završava tako što grupa nekih mladića upada noću u pozorište i brutalno premlaćuje trojicu glumaca. Nekoliko dana nakon toga direktor je smenjen. Sve je još na opštinskom sudu u Novom Sadu. O svemu ovome su pisale novine a i TV je obavestavala pomalo o događajima. Štrajk potpune obustave rada je trajao 4 meseca.

Vera Hrcan Ostojić, Dragan Zorić, Marina Zubić Cinkocki, Zoran Andrejin, Emil Kurcinak

U banci sam 20 godina, do 1997. sam radio kao radnik obezbeđenja, sve dok 1996. nisam video nešto što nije trebalo i zbog toga sklonjen iz prve smene. Međutim, isterao sam pravdu i vinovnici su sami dali otkaz i otišli iz banke zbog krivičnih dela. Napravili su program da od svake uplate jedan deo ide na privatni račun (to su zataškali rukovodioci). Ja sam 1997. postao invalid rada, psihički i fizički sam bio propao, pa sam dobio lakše radno mesto, kao ložac centralnog grejanja.

Smenili smo direktorku NN 2000. godine koja je bila direktorka finansija. Ali 2006. ona se vraća i postaje generalni direktor i predsednik Izvršnog odbora. Tek sad nastaju moje muke. Stavlja me na posao za koji nisam obučen i koji ne smem da radim, ali ja sam ćutao i radio. Zatim smanjuje platu, kao meru rešenja dodaje posao domara - samo ti uruče rešenje, a ako ne prihvatiš, sledi ti otkaz. Žalio sam se više puta sindikatu na ove probleme, na šikaniranje. Zatim podižu sebi plate na 700 hiljada. Neko je dao tu informaciju u Skupštinu Beograda 21.02.2008, pa u novine u Pančevu. Sumnjali su da sam ja dao, a nisam. Onda nastaje moj pakao.

Predsednica Izvršnog odbora 19.02.2008. naređuje šefu da posebno povede računa o meni, samo meni piše listu rada, iako ima još radnika. Nisu mogli da me slome, čutao sam i radio jer sam oženjen i imam dvoje dece. Žena mi ne radi, izdržava takođe i majku koja je preživela moždani udar.

18.08.2008. optužuje me da sam dao kabal, što nije bilo tačno, hteli su da kazne celu direkciju zbog mene. Dokazao sam da nisam dao jer je postojao snimak na kameri i sve se videlo. Hteli su da me zavade sa kolegama u firmi. Rekao sam im da, ako sam ja dao, da kazne mene a ne celu direkciju.

Zatim 24.09.2008. mi spremaju prebacivanje u Alibunar, i tada sam se ponovo obratio sindikatu. Obratio sam se 06.10.2008. direktoru i obrazložio da ja živim u Kačarevu i da nemam prevoz do Alibunara. Oni su proverili. Prvi autobus iz Kačareva za Pančevo je u 5 sati, a za Alibunar u 6. Radno vreme je od 6h, i direktor iz Alibunara je sve to potvrdio meni i sindikatu – da ne mogu da stignem zbog prevoza a i da ne treba, jer imaju čoveka koji radi na tim poslovima. 07.10.2008. sam se obratio pr.iz.odбора, direktorima i obrazložio sve ovo, ali su mi oni rekli da idem svojim kolima. Ako idem kolima, od čega da živim, cela plata bi mi otišla na gorivo – to njih ne interesuje.

09.10.2008. sam pukao, nisam više mogao da izdržim. Spakovao sam se, život mi je bio ugožen, a onda mi je rečeno da su rukovodioci sve znali i da su vršili pritisak.

Ušao sam u kancelariju NN i pitao ga što mi ne pomogne, a on mi je rekao da ako hoću da se izjasnim, da se izjasnim, a ako ne, sledi mi otkaz o radu. Iz Kačareva do Alibunara ima 115 km. Plaćući sam ušao u kancelariju i pitao što mi uzima hleb, odgurnuo sam ga od sebe. Otišao sam na bolovanje. Sutradan sam doneo doznake, bio mi je zabranjen ulaz u banku. Zatim sam 13.11.2008. dobio otkaz. Tužio sam firmu sudu u Pančevu i spor je u toku. I dan danas se lečim i još ne spavam od 18.08.2008. godine.

Mog šefa je direktorka NN nagovarala da se fizički obračuna sa mnom, ja bih loše reagovao, da bi me izbacila iz firme, i na kraju je i uspela. Molio sam ih više puta da mi ovo ne rade i sindikat je upoznat. I oni su pokušali, ali bez uspeha. Sve ovo imam napismeno i overeno. Danas se lečim, na ulici sam posle 21 godine staža, bez primanja, zadužio sam se kreditom, od čega da plaćam, od čega da živim i gde da nađem posao? Mogu da vam kažem da je jako teško i da je najgore što sam u pravu, a pravde nema.

NN

Radio sam u preduzeću za prevoz putnika – taksi udruženje, uglavnom noću, po 12 časova u smeni, svake noći u periodu između 2007 – 2008. godine (ukupno 9 meseci). Usluge sam vršio kao vozač putničkog taksi vozila kod privatnog poslodavca, nisam imao ugovor o radu, pa mi tako poslodavac nije ni uplaćivao doprinose za socijalno i penzijsko osiguranje. Platu sam primao od realizacije petnaestodnevno, a mesečna zarada je iznosila 15.000 – 20.000 dinara. Zaštitu prava iz radnog odnosa nisam tražio kod poslodavca i nadležnih državnih organa, iz straha da ne dobijem otkaz i ne ostanem bez posla.

NN

Radio sam kao bankarski službenik u jednoj banci sa sedištem u Beogradu. U početku sam radio bez bilo kakvog ugovora o radu, kasnije po osnovu više ugovora o radu na određeno vreme koji su fiktivno vremenski oročavani na po nekoliko meseci. Radio sam i po ugovoru o delu i nakon isteka 2 godine i 2 meseca neprekidnog rada dobio sam otkaz. Pošto je ovakvo činjenje poslodavca bilo nezakonito (neograničen rad na određeno vreme, rad bez ugovora, ugovor o delu za posao sistematizovan pravilnikom o sistematizaciji poslova banke) tužio sam banku, jer sam stekao pravo na stalni radni odnos. Dani u kojima sam radio bez ugovora nisu mi plaćeni, niti upisani u radnu knjižicu, kao ni dani rada ugovora o delu. Tražio sam od direktora filijale da mi se ovo plati i upiše u staž, a on je pretio da će me zbog toga prijaviti generalnom direktoru i da ću dobiti otkaz. U filijali ove banke nalazi se lice koje već oko 10 godina radi na određeno vreme i više lica koja odavno rade duže od 12 meseci na određeno vreme. Pošto sam bio trezorista, rad sam provodio na terenu radeći i po 12-13 sati dnevno. Često sam zahtevao od direktora filijale da mi se plati prekovremeni rad, a on je uvek pretio da prestanem sa tim ili ću dobiti otkaz. Ostvario sam preko 900 sati prekovremenog rada, koji mi još nije plaćen. Kada sam tražio korišćenje godišnjih odmora, odgovarao je da ne dozvoljava jer nema ko da radi moj posao. Rekao sam onda da mi se odmori plate, odgovorio je da prestanem već jednom da tržim svoja prava inače će me reći generalnom direktoru i dobiću otkaz. Prilikom stupanja na posao naredio mi je da službeno vozilo, koje sam koristio u radu u banci, odvezem u svoju garažu, perem ga redovno i čuvam, a sve o svom trošku. Nakon kraćeg perioda, zatražio sam da mi se to plati, jer troškovi nisu bili mali. Zapretio mi je da ako neću to tako da prihvatim, ima ko hoće i da će na njegov poziv njih 500 sa biroa da dođe na moje radno mesto. Zbog svih navedenih neplaćenih potraživanja, podneo sam tužbu. Sada se javlja drugi problem, a to je što suđenje za radni spor još nije počelo, a tužbu sam podneo još 16.02.2007. godine. Tužbu za naplatu potraživanja podneo sam još 18.10.2007. godine i još nisam dobio poziv ni za prvu raspravu. U februaru 2007. godine, obratio sam se Inspekciji rada sa zahtevom da me vrate na posao do pravosnažne presude. Odbacili su moj zahtev i poslali obaveštenje da nisu nadležni u toj pravnoj stvari. Žalio sam se Ministarstvu za rad i socijalnu politiku i oni su rešenjem zaključili da inspekcija rada jeste nadležna i naložili joj da izađe na teren da utvrdi da mi je pravo kod poslodavca povređeno i da me na osnovu toga vrati na posao. Međutim, i pored ovog rešenja, njima nadređenih, inspekcija rada ponovo odbacuje moj zahtev i ostaje krajnje pristrasna na strani poslodavca. Ponovo sam se žalio Ministarstvu za rad i socijalnu politiku i očekujem odgovor. Zbog sporosti i odugovlačenja već više od 2 godine vodim postupak pred ovim organom i ne znam kada ću i da li ću ga ikad okončati, a dobijanjem nezakonitog otkaza, postao sam socijalni slučaj. Obavestio sam Zaštitnika građana o ovakvom postupanju inspekcije i obavešten sam da je moja pritužba opravdana i da su sprovedene mere kontrole zakonitosti i pravilnosti ove službe. Zbog ovakvog ponašanja inspektora i pojedinih njihovih veća, neki zaposleni veruju samo Zaštitniku građana u ostvarenju svojih socijalnih i ekonomskih prava.

Više puta sam čitao u novinama da su neke firme mesta za maltretiranje zaposlenih. I ja sam na svojoj koži osetio užas koji je ispoljavan od strane direktora filijale, a koji je

svoje privatne neuspehe i lične komplekse prelamao preko mene i još nekoliko zaposlenih. Sećam se da je jedna službenica zbog njega plakala nekoliko dana. Mene je on optuživao za nekorektan odnos prema gorivu za službeno vozilo kojim sam upravljao. Prijavio sam ga nadležnima za kontrolu utroška goriva u banci i oni su ga jako kritikovali govoreći mu da je moja prosečna potrošnja najmanja u celoj banci na ovom tipu vozila. Bilo mu je krivo što je kritikovan i nastavio je još više da me vređa, nagovarajući i šeficu računovodstva, što je ona isto tako i činila. Proganjao me je i na političkoj osnovi zbog članstva u jednoj stranci. Iako sam ga upozorio da je to zloupotreba službenog položaja s njegove strane, ništa nije pomoglo. Pretio je mojim advokatima da će sve da učini da ja u roku od 30 dana ponovo dobijem otkaz ako me sud ponovo vrati na posao. Meni je pretio na ulici, rekavši mi da sam lud ako mislim da ću moći na miru i bez problema da obavljam svoj posao u banci ako me sud vrati na posao i pitao me da li ja to mislim da se vratim da radim. Konstantno je vršio pritisak na mene dok sam bio u službi, a tako je nastavio i nakon mog prestanka rada, s ciljem da povučem tužbu koju sam podneo za radni spor. O njegovom ponašanju sam obavestio generalnog direktora banke, pravnu službu, direktora za bezbednost i još neke sa upozorenjem da ću prijaviti banku nadležnim institucijama i da će to naneti štetu reputaciji banke i rekao sam im da povedu računa o njegovom ponašanju, jer je sve to činio u vidno alkoholisanom stanju, u kakvom sam ga često zaticao za vreme radnog vremena. Nisam mogao da tužim banku zbog ponižavanja i uvreda koje sam doživljavao u njoj od strane lica koje je uvek tvrdilo da to čini u ime banke jer u našoj državi ne postoji Zakon o mobingu. Poslao sam dopis sa predlogom Zaštitniku građana da pokrene inicijativu pred Skupštinom Srbije za hitno usvajanje Zakona o mobingu. Nadam se da će ovaj zakon biti uskoro usvojen, kako bi se stalo na put drskom i bahatom ponašanju direktora nekih poslodavaca, kako bi se sprečilo upropašćavanje zdravlja zaposlenih.

Vladan Kalinović

U periodu od avgusta do marta 2004. god. sam radila u S.T.R. na radnom mestu prodavca bez ugovora o radu. Primljena sam na probni rad od mesec dana. U očekivanju da mi se ponudi ugovor o radu, radila sam tako 7 meseci, a za to vreme mi nije nijednom ponuđeno da potpišem ugovor o radu. Nisam smela da tražim zaštitu svojih prava od poslodavca, a ni da prijavim inspekciji rada, jer bih odmah dobila otkaz. Sama sam napustila posao, jer nisam više želela da radim bez ugovora o radu.

NN

Do danas sam bila zaposlena u jednoj fabrici obuće NN. Kažem do danas, jer sam danas dobila otkaz. U pomenutoj firmi radim od 26.10.2006. godine i primljena sam na određeno vreme (ili kao SEZONAC, kako su nas pogrdno zvale naše majstorice kao i mnogi radnici u stalnom radnom odnosu). Moje nevolje su počele u samom startu. Primljena sam kao šivač gornjeg dela obuće i dodeljena majstorici Dragani. To je osoba

od koje sam trpela mobing svo vreme i osoba zbog koje sam dobila otkaz. Kao prvo, punih godinu dana me je držala kao pripremnog radnika (odnosno na lepljenju delova kože koju su kasnije moje koleginice šivačice šile), iako je dobro znala da ja znam da šijem jer sam 4 godine pre pomenutog datuma radila u istoj firmi na poslovima šivača lica obuće i baš na istoj traci i kod iste majstorice. Više od mesec dana sam trpela njene redovne pridike o tome da nešto nije dobro zalepljeno ili slično, dok nisam smogla hrabrosti da je pitam da li se ona mene seća odranije i da li se seća da sam ja kod nje šila lice obuće. Istom prilikom sam je zamolila da me ponovo vrati na taj posao. Nisam rekla da sam u prvom navratu radila svega desetak dana i posao sam napustila iz čisto porodičnih razloga. Moja molba je ostala neuslišena, štaviše, kao da sam time produčila već postojeći jaz među nama. Nije mi baš bilo jasno zašto se tako prema meni odnosi mada sam počela da sumnjam da možda nije u pitanju ljubomora na moje obrazovanje. Ustvari, ja sam po struci Pravnik (VI stepen), a ona je to saznala od našeg kadrovika. Moje sumnje je ubrzo potvrdila moja koleginica koja je radila i koja i sada radi na istoj traci. Ona je to slučajno čula kada je pomenuta majstorica o tome pričala drugoj radnici na traci. Ja sam ovaj posao prihvatila iz razloga što mi je posao potreban a nisam mogla naći nikakav posao u struci (nemam nikakvih veza, a bez toga se ne može u ovoj našoj državi, zar ne?). Napominjem da ja nisam jedina koja je trpela mobing od iste osobe, naime bilo je puno radnica koje je ona svojim drskim i bezobraznim postupcima izvela iz takta i one su ili same napuštale posao, ili im je ona davala otkaz. Sa svim tim slučajevima su jako dobro upoznati direktori (bivši i sadašnji), ali su radnici i pored toga skroz nezaštićeni. Mi SEZONCI se držimo u stalnom strahu da nam neće produžiti ugovor (koji inače produžuju na svakih 3 meseca) i mnogi zbog toga čute. Posle oko godinu i po dana, zbog njenog sve goreg ponašanja i navodno njene preopterećenosti tolikim ženama, njenu traku dele na šivače lica (koji ostaju kod nje) i šivače postave obuće (koju dodeljuju mojoj dosadašnjoj majstorici). Sa novom majstoricom meni su došli bolji dani. Odmah mi je data mašina i ja sam počela šiti. Za novu majstoricu sam postala jedan od boljih radnika, što mi je i lično rekla više puta. Mojim radom je bio oduševljen i direktor pogona, koji me često hvalio kod moje nove majstorice. Svima je bilo jasno da nije problem u meni i mom radu već u majstorici Dragani i njenim hirovima. Mogla bih da Vam navodim mali milion tih sitnih i krupnih uvreda kojima me obasipala, ali ne mogu Vas više opterećivati. Otkaz sam dobila zbog nje i to evo kako: juče me moja nova majstorica zamolila da odradim neku postavu za cipele koje su se šile na Draganinoj traci. Bez pogovora sam počela raditi. Trebalo je u međuvremenu izvršiti i neku popravku, pa zbog toga što je taj broj bio na šivenju na jednoj drugoj traci kod treće majstorice, otišla sam da potražim da mi daju taj broj postave da bi cipelu kompletirala. Utom je naišla Dragana i drsko me oterala na svoje mesto i zapretila da ne smem da bilo šta tražim sa druge trake. Sve je to bilo još za vreme pauze za doručak. Nije joj bilo dovoljno što me je ponizila, već je, čim smo počeli da radimo, prišla mojoj mašini i vređala me a pri tome mi nije dala šansu da se branim. Kad je otišla, pozvala sam svoju majstoricu i požalila sam se da to više ne mogu da trpim. Rekla sam da ću sve otrpeti do kraja radnog vremena i zamolila je da me sutra zameni nekom drugom radnicom. Pristala je. Sutradan, tačnije

danas sam sela za drugo radno mesto i počela raditi drugi posao nadajući se da će se moja majstorica držati dogovora. Naredila mi je da to završim, ali sam se ja usprotivila podsećajući je na obećanje. Kao odgovor sam dobila naređenje da idem kući (znači otkaz). Šta biste Vi uradili na mom mestu? Ne želim da slično prođu moje koleginice. Kako se izboriti sa dotičnom majstoricom Draganom?

Minić Snežana

Devojka mi radi u jednoj privatnoj ordinaciji. Prošlo je 11 meseci a ona nije prijavljena. Pored toga, vrlo često radi dvokratno jer poslodavac tako zahteva i, u protivnom, preti otkazom! Ona pored toga nema drugih prihoda, pa je primorana sve to da podnosi. Da li znate gde mogu sve ovo da prijavim.

Pored toga, ta ordinacija ima i jednu neregistrovanu ordinaciju koja radi. Ove ordinacije ostvaruju velike prihode, dnevni pazar se kreće do 1000 evra, nekada i više, a uplaćuje pazar samo 6000dinar!

NN

Obraćam vam se iz totalnog beznađa i totalnog gubitka poverenja u državne institucije, a mislim da nisam jedini u ovoj državi. Hteo bih da Vam ukažem na jednu veliku nepravdu, korupciju koja doseže čak i do pojedinih ljudi sa vrha vlasti, korupciju u policiji, građevinskoj mafiji o kojoj niko ne sme da piše, itd. Nadam se da ćete sledeće činjenice kao predstavnici javnosti ispitati. Jer su naša osnovna ljudska prava, pravo na rad i zaradu, ugrožena. Ako treba, žalićemo se i Međunarodnom sudu za ljudska prava.

Radio sam u kompaniji NN u Beogradu, skoro devet godina. Sve je počelo još 2006. - na nagovor tadašnjeg generalnog direktora NN, osnovano je društvo NN konzorcijum. Prema rečima direktorke, osnivanjem konzorcijuma sprečila bi se prodaja firme ljudima koji bi je vrlo brzo zatvorili, jer kompanija ima oko 200 hektara zemljišta skoro u centru grada. Samim tim bi radnici postali većinski vlasnici firme. Posle svih tih obećanja, odjednom se pojavljuju gospodin NN i njegov sin NN, za koje se veruje da su kućni prijatelji sa tadašnjim direktorom, i počinju da kupuju akcije od radnika van svih zakonskih okvira, uz svestranu pomoć direktorke i članova Upravnog odbora. Članovi Upravnog odbora koji su videli da će se akcijama trgovati van berze i koji nisu hteli da učestvuju u nelegalnoj kupoprodaji akcija podneli su ostavke na članstvo u Upravnom odboru. Par dana kasnije je izabran nov Upravni odbor koji je omogućio ocu i sinu da nastave nelegalnu kupovinu akcija, zastrašivanjem i stalnim ubeđivanjem radnika da im prodaju akcije. Tako su preko NN konzorcijuma došli do 52 posto akcija kompanije. Pojedini akcionari su se žalili nadležnim sudovima zbog ovakvog načina kupoprodaje, jer bi preko berze verovatno dobili bolju ponudu za svoje akcije, a nisu mogli da ih prodaju na berzi, jer akcije kompanije tada još nisu bile uključene na Beogradsku berzu. Tek pošto su otac i sin uspeli da pokupe 52 posto akcija, podneli su zahtev za uključenje preostalih akcija na berzu. Akcije od radnika su kupovali tako što

su radnici, jedan po jedan, išli sa pravnikom iz kompanije u sud i tamo sklopili ugovor o kupoprodaji, što je bilo direktno zaobilaženje Beogradske berze. Zbog čega onda Beogradska berza postoji? Nadležni trgovinski sud je uvideo ove zloupotrebe i odredio je privremenog upravnika, i zabranio dalje korišćenje, prenošenje itd... akcija NN konzorcijumu. Privremeni upravnik je zajedno sa sudskim izvršiocom pokušavao nekoliko puta da uđe u prostorije kompanije. Nažalost, otac i sin su stalno menjali sedište firme, tako što su iznajmljivali šupe, garaže, itd. Svaki put kad je privremeni upravnik pokušao da uđe u firmu, radnicima su šefovi pogona i direktori naređivali da stanu ispred kapije i spreče upravnika i sudskog izvršioca da uđu u krug firme, što je zakonom kažnjivo krivično delo (sprečavanje službenog lica u vršenju dužnosti). Svaki put je tu bila i policija, a prilikom poslednjeg pokušaja sudije i upravnika da uđu u krug firme isprečila se čak i policija. Gospodin NN, savetnik direktora, koji je bivši policajac, i koji se prema radnicima ophodio kao u policijskoj stanici, imao je vezu u gradskoj policiji. Desilo se nezamislivo, nezamislivo za demokratsku i pravnu državu, policija je sprečila sudiju da uđe u krug firme, sa obrazloženjem da mu ne garantuje bezbednost. I naravno, sudija je odustao. Tog dana su na lice mesta izašle i TV ekipe Studija B i B92. Nekoliko radnika koji su dolazili na posao našli su se van kapija firme, i nisu mogli da uđu jer je bilo dosta policije, a i privatno obezbeđenje gospodina NN nije dozvoljavalo nikome da uđe. Postojao je i video snimak čitavog događaja, koji su direktori i šefovi veoma dobro iskoristili. Od ranije se znalo da su pojedini radnici bili protiv ovakvog načina privatizacije, jer su za kompaniju bile zainteresovane pojedine velike svetske kompanije. Bili su protiv toga da za direktora ciglane dođe čovek koji pojma nema o proizvodnji blokova i ostalog građevinskog materijala. Pomenut snimak je iskorišćen, da bi se tim ljudima (27-30 ljudi) podelili otkazi i na taj način se rukovodstvo rešilo viška zaposlenih. U rešenju o otkazu piše da smo štrajkovali, što naravno nije tačno. Ovo je deo onoga kako se u Srbiji vrši privatizacija, ovo je deo onoga što se naziva građevinska mafija o kojoj niko ne sme ništa da piše ili kaže. I na kraju je otac preprodao akcije kompanije NN-u. Za sve navedeno posedujemo dokumentaciju. Čak pokušavaju da nam korupcijom sudskih organa u nedogled odlažu početak suđenja. Prošle godine smo podneli tužbe protiv kompanije, a većina od nas 30 prvo ročište ima tek u septembru mesecu. Takođe znamo da su gospoda iz kompanije izvršili pritisak ili dali mito i inspekciji rada.

NN

Radila sam u firmi NN u Boleču od 1966. godine sve do 25.07. 2007. godine. Radila sam sezonski posao i onda sam primljena u stalni radni odnos. Dok sam radila sezonski posao bila sam prijavljena na birou u Grockoj, a kada sam izvadila listing, videla sam da mi godine: 1972, 1974, 1975, 1976 nisu uplaćene. Zatim nemam 1970, 2005, 2006, 2007 do 25.07, a u knjižici su upisane te godine. Kada sam bila u Grockoj na birou i tražila da mi upišu godine kada sam radila sezonski posao, oni su mi rekli da je dosta godina prošlo i da tada nije bilo kompjutera, tako da ne mogu da me pronađu. Ja novac nemam da uplatim radni staž jer sedam godina nisam primala lične dohotke,

dobijala sam na tri meseca po 5 000 dinara. Radila sam u destileriji (destilater). Moj poslodavac je doveo firmu do propasti, a radnici koji su ostali rade pod istim uslovima kao što sam i ja radila. Terao nas je radimo po 12 sati i maltretirao! Ja sam tužila firmu za lične dohotke i za staž u Petom opštinskom sudu! Ne mogu da dobijem penziju jer mi nije uplaćen staž, a pošteno sam zaradila.

Radojka Mišović

Po zanimanju sam konobar sa dužim iskustvom u struci. Doselio sam se u Zaječar iz Donjeg Milanovca, ostavivši svoju kuću tamo i posao u hotelu „Lepenski vir“ gde je plata kasnila 6 i 7 meseci, da bih školovao dvoje dece u srednjoj školi. Počeo sam da radim u restoranu NN u maju 2007, da bi me gazda prijavio tek 01.09.2007. do prestanka sa radom 31.05.2008. godine i zatvaranja restorana. Nikada mi nije ponudio ugovor o radu, platu je davao iz više rata, a poslednje dve plate nije uopšte isplatio, niti je uplaćivao doprinose za navedeni prihod, pa tako upisani staž ne može da se overi kod službe PIO. Obecavao je da će isplatiti prekovremeni rad. Godišnji odmor, kod njega kaže, ne postoji. O svim ovim obavezama ne želi da razgovara.

Nedugo zatim isti restoran otvara drugi preduzetnik koji me angažuje na poslu konobara od 07.07.2008. do 08.01.2009. godine uz ugovor o radu sastavljen tako da u svemu povlašćuje poslodavca da može sve što je u opisu 40 časova rada nedeljno, a radio sam 50, pa i 60 časova nedeljno, bez slobodnog dana, što nikada nije isplatio, kao ni platu od 17.550 dinara (isplaćivao je 14.000 dinara na 5-6 rata i to na ruke). Na kraju je zatvorio restoran i nije isplatio poslednju platu. Takođe stoji u ugovoru o radu 50 dinara za topli obrok i 50 dinara regres jednom mesečno, što mi nikad nije isplatio. Doprinosi nije uplaćivao, pa upisani radni staž ne mogu da overim kod službe PIO. Nakon tri nedelje mi je vratio dokumenta i rešenje, da bih se prijavio na tržište rada. Službenica mi je predočila da imam pravo na novčanu naknadu dok ne nađem posao. Potom me je ovlašćeno lice filijale Zaječar u pisanoj formi obavestilo i naložilo da u roku od osam dana dostavim uredno zaključenu radnu knjižicu, jer u protivnom će smatrati kao da nisam podneo zahtev za naknadu. Da pišem sve ove prijave nisam u mogućnosti, a za rešenje sudskim putem nemam finansijskih mogućnosti.

NN

Ovo je kopija pisma koje sam po drugi put poslala g-dinu ministru Tomici Milosavljeviću 09.3.2009. godine. Iz pisma možete zaključiti o čemu se radi.

Kruže priče po bolnici da će direktor, čim dođem na posao da me sačeka "na metu" i da mi OTKAZ! Ja na posao u ovakvom stanju ne mogu, a tek sada i ne smem.

Ne spavam noću, uznemirena sam, u kući svi primećuju moju "odsutnost". Jednostavno, samo razmišljam i opterećujem se poslom. Direktor NN i njegova zamenica jednostavno rade šta im je volja, kao da im je zdravstveni centar lična svojina! On- direktor kaže da mu ne možemo ništa jer ga ministar štiti. Time se diči!

Ja Vas molim da Vi uradite šta i koliko možete, jer nas je dosta koji imamo problem sa upravom! Nisam jedina.

Pismo ministru Tomici Milosavljeviću

Poštovani ministre Milosavljeviću,

Ne mogu da verujem da i posle toliko vapaja, pritužbi, tužbi, frustracija, Vi i dalje ništa ne preduzimate povodom slučaja zdravstvenog centra tj. uprave u Boru. Mnogo ste me razočarali! Ali da znate, ne samo mene! Ima nas puno, znate Vi to. Nije g-din Dragan Stojadinović- direktor Bogom dan da on i dalje "ovako" vlada zdravstvenim centrom. Da li je nezamenljiv? Ako jeste, zašto?

On kaže da ga Vi podržavate, i verujemo da je tako jer on svojim postupcima i ponašanjem to i dokazuje. Mene je na sastanku sa tehničkom službom nazvao "šišarka". Na šta to liči? Ja se zovem Snežana Stojadinovska i berberin sam u opštoj bolnici 20 godina. Majka mi je kao medicinska sestra dočekala penziju u zdravstvenom centru Bor. Sve je bilo drugačije, ali od kako je dr.Stojadinović na mestu direktora sve je postalo nepodnošljivo, ljudi se međusobno svađaju, neki se plaše da progovore, jer mogu dobiti otkaz!

Šta će biti sa mnom? Oduzeli su mi prostor berbernice površine 2x2 m2, smestili orman u ženskom WC-u u upravi u bolnici, samo da me povrede. Uspeli su! Leči me neurop-sihijatar, nije mi dobro. Bolesna sam bila i pre toga: perikarditis, koksaki, tahikardia, anemija, a sada i anksioznost! Da li treba da umrem da bih Vam dokazala da ovde ništa ne funkcioniše, da smo u njegovim očima svi neradnici.

Sama pomisao na radni (sadašnji) prostor me ubija. Posla se ne plašim. Radila sam ga, radiću ga sa elanom kao i do 13.2.2009. godine. Samo za njega ne radim puno i ko zna šta već. Pacijenti i osoblje će potvrditi suprotno. Časno i pošteno sam odlazila i radila svoj posao. Šta sada? Pokosio me je, da nemam volju da živim. Radim sa brijačem, tako da moram potpuno da se priblerem i tek tada vratim na posao. Trpe i pacijenti jer su neuredni, brica ne radi. Briga je njega za to! Dok je on u Boru G 17+, nikada neće u Boru imati ni 5 glasova, verujte! 70% radnika isto ovo misli i kaže, ali čute, kažu, dobiće otkaz. Možda su i u pravu, jer pri povratku na posao (kada dođe taj dan) možda ga i ja dobijem ili će on tek onda da me šikanira, možda mi da metlu (imam i pravno birotehničku). Spreman je on na sve, može on sve, verujte. Ja samo hoću da me se okani i pusti da radim kao što sam i radila i objasni u kojoj bolnici berberin nema prostor tj. berbernicu? To je prostor gde se presvlačim, pravim pauzu, popijem kafu, doručkujem, a ja to nemam gde! Mislim da, ako ni sada ništa ne preduzmete, počecu da verujem da ga ipak Vi štitite! Dokažite da nije tako.

Moje zdravlje i psiha su ugroženi zbog njegove samovolje i ponižavanja! Zar je to malo, bezazleno? Šta treba da se desi da imamo normalnog direktora koji ne vodi politiku "zavadi pa vladaj" i "rekla-kazala"? Portir kome je data berbernica i boravi u njoj, a i mesto mu je na portirnici što govori da se to radi iz hira, obesti, inata. Zašto? Poslednji put Vas molim da sve shvatite ozbiljno i preduzmete nešto!

Hvala

Stojanovski Snežana

U firmi sam radio 14 godina u lakirnici kao majstor, tj. obavljao sam poslove u završnoj fazi. Poslove koje sam obavljao u firmi obavljao sam i terenski i to veoma kvalitetno - u to su bili uvereni poslodavac i poslovođe. Poslednjih godinu dana postalo je nemoguće raditi. Bilo je smanjivanja plata, neisplaćivanja prekomernog rada, neisplaćivanja regresa, nije bilo zaštite na radnom mestu. Radnici su radili i po 270, 280 sati. Da bi radnici zaštitili sebe i poboljšali uslove rada, osnovali smo sindikat. U sindikat su bila učlanjena 63 radnika. Kasnije je poslodavac, saznajući za to, vršio pritisak na radnike, izbegavao bi pregovore sa radnicima i pretio da će, ukoliko radnici ne odustanu od sindikata, zatvoriti firmu. Radnici su bili pod pritiskom, nisu znali šta da rade. Bili smo primorani da se obratimo inspekciji rada, ali to nije vredelo. Poslodavac je i dalje nastavio sa šikaniranjem i psiho – fizičkim izživljavanjem, to je za radnike bilo neizdrživo. Na kraju je poslodavac podelio otkaze meni i ostalim članovima sindikata. Sada na sudu tražimo da nam se obrazloži neosnovani otkaz od strane poslodavca.

Radiša Klasanović

Radio sam od juna 2006. godine, neprijavljen, i rad je bio na terenu u Beogradu. Dohodak sam primao na ruke. Prijavljen sam od 01.01.2007. godine. Prebačen sam u centralu firme, na posao na aluminijumskom pogonu, a isplata ličnog dohotka je nastavljena u koverti - na ruke. Posle par meseci, prebačen sam u pogon farbare. Radilo se prekovremeno u pogonu i imao sam preko 250 radnih sati u mesecu. Isplata je bila isto u koverti, oko 6000 - 7000 dinara. Za dve godine rada u firmi, dobio sam samo dva izvoda zarada - za avgust i septembar 2007. god. Ostajali smo prekovremeno i radili nedeljom, bez mogućnosti korišćenja godišnjeg odmora. Gazda je odbijao bilo kakvu komunikaciju i deo radnika je bio primoran da se organizuje. Osnovali smo sindikat. Poslali smo papire u Ministarstvo rada. Sindikat je upisan 25.03.2008. godine, a pri prijemu upisa u registar, poslodavac je vratio upis, poslavši dopis da firma ne postoji. Morali smo da komisijski primimo upis sindikata iz Beograda i podneli smo prijavu protiv poslodavca Ministarstvu rada. Obratili smo se i inspekciji rada, ali do danas nismo dobili povratnu informaciju. Kao predsednika sindikata, gazda me šalje na dva meseca plaćenog odsustva, zabranjuje rad sindikata i traži da se radnici potpišu za poslodavca ili im ne daje lični dohodak. Nastavlja se šikaniranje članova sindikata, neisplaćivanje ličnog dohotka, prekovremenih sati, regresa. Preti otkazima i ne daje ugovore o radu, ali nudi anekse ugovora. Radnici potpisuju i nakon traženja sindikata, saznaju da neki nemaju ugovore o radu, drugima su falsifikovani potpisi i dobijaju otkaz. Primorani su da pravdu traže pred sudom. Napominjem da sam kao predsednik sindikata bio primoran da zaštitim i sebe i kolege u firmi.

Milan Jovanović

U periodu između 1998 – 2008. godine, zbog povećanog obima posla se radilo i za vreme godišnjeg odmora. Godišnji odmor nikada nisam iskoristila ceo (iako sam imala rešenje na 25 radnih dana, nikada nisam iskoristila više od 15). U karnetu su se ostali dani vodili kao godišnji odmor, a moje kolege i ja smo radili. Po tom pitanju niko nikada ništa nije preduzeo, jer je svima obećano da će to biti isplaćeno. To se ni dan danas nije desilo, pa je prebačeno u zarađene sate. Korišćenje zarađenih sati je bilo ograničeno na 8 sati nedeljno, ukoliko posao dozvoljava.

NN

U periodu od 14.08.2007. do 14.03.2008. godine sam radio u firmi za obradu drveta. Radno vreme je formalno bilo 8 časova, ali je zapravo minimum bio 10 časova. Neretko sam ostajao i po 14 časova. U obračunu za plate je uvek stajalo 168 radnih časova. Sin vlasnika je sve radnike psihički zlostavljao, a ako bi se neko suprotstavio, momentalno bi dobio otkaz. Svi radnici su pod ugovorom od mesec dana. Nakon 11 meseci radnici dobiju otkaz, da ne bi istekao period od godinu dana, nakon čega bi ih morao primiti u stalni radni odnos. Nisam preduzeo ništa konkretno da zaštitim svoja prava. Čekao sam priliku za bolji posao i kada sam je pronašao, napustio sam stari. Nakon 10 meseci rada u novoj firmi i isteka ugovora, prijavio sam se u Zavodu zapošljavanja i tražio materijalnu naknadu. Međutim, nisam je mogao ostvariti, jer prethodna firma nije uplaćivala doprinose. Ipak, od svega navedenog, najviše mi je smetalo psihičko zlostavljanje, vređanje, omalovažavanje, poređenje sa životinjama, pretnje otkazom i umanjenjem plate - sve bez pravog povoda. Prekovremeni rad nije plaćao, iako sam mesečno imao i po 30 sati prekovremenog rada.

NN

Radila sam u prodavnici tekstilne robe, neprijavljena, bez ugovora o radu, bez plaćenih doprinosa, zdravstvenog osiguranja.. Radila sam 8 sati dnevno, ali skoro svakodnevno i preko 11 časova. Prekovremeni rad mi nije bio plaćen. Nisam učinila ništa da zaštitim sebe iz straha da ne izgubim posao.

NN

Radio sam kod privatnog poslodavca od novembra 2005. do avgusta 2008. godine. Radio sam najpre kao prodavac, a zatim kao poslovođa maloprodajnog objekta. Za vreme dok sam radio, nisam koristio godišnji odmor koji mi pripada po zakonu. Za svaku godinu rada, dao je samo po 10 radnih dana odmora, odnosno ukupno 2 nedelje i to kada ga zamolim i dokažem da postoji opravdan razlog da odsustvujem sa posla. Neiskorišćen odmor nije mi platio, niti je imao nameru da plati. U toku jednog meseca imao sam samo 2 slobodna dana. Radilo se neprekidno, i subotom i nedeljom.

Tako sam ostvarivao mesečno preko 220 radnih sati, a primao sam redovnu platu kao da sam radio redovno radno vreme od 174 sata mesečno.

NN

Mi grupa bivših radnika Fabrike NN iz Zrenjanina, rešili smo da vam iznesemo naš veliki problem. Oko osamdeset radnika je 2007. godine otišlo iz fabrike kao tehnološki višak sa obećanjem da će im sve biti regulisano - to znači radni staž, koji nije uopšte plaćen od 01.04.2005. godine, kao i preostale četiri plate koje su bile u zaostatku. Međutim, ništa od datih obećanja nije ispunjeno. Fabrika je trenutno pred likvidacijom, ali je pored toga ponovo dobila „socijalni program“. Pitamo se, ko stoji iza odobrenja da se PIO ne plaća pune četiri godine. Radnici koji su otišli, a u međuvremenu stekli pravo na penzije, bili su prinuđeni da sami, svojim sredstvima, izvrše uplate u RZZZ, penzioni fond, da bi stekli pravo na zaslužene penzije. Inspekcija rada je upoznata sa našim problemima. Prikazali smo im i uplatnice, tako da za sve postoji trag. Od radnika koji su ostali na svojim radnim mestima, saznali smo da su svakog meseca dobijali po neku uplatu na svoje tekuće račune. Mi se pitamo: Kako mi nismo stigli na red da i nama izvrše neku uplatu? Da li zato što smo otišli iz firme i sudskim putem pokušali da ostvarimo naša prava? Trenutno u fabrici ne radi nijedan radnik. U očekivanju su sredstva iz novog socijalnog programa. Pitamo vas, ko će nama vratiti novac uplaćen za PIO? Molimo vas da o ovom problemu obavestite javnost i da nam pomognete da ostvarimo naša zakonska prava.

Grupa radnika fabrike iz Zrenjanina

Radio sam u firmi za obradu metala. Radi se 6 dana u nedelji, po 8 sati s tim što se svakodnevno ostaje po 9 – 10 časova. Prekovremeni rad nije problem, već to što nam ti sati nisu bili plaćeni. Mesečno imam preko 48 sati prekovremeno, ali se to vodi kao 192 radna sata. Nakon 6 meseci, nisam dobio pravo da koristim godišnji odmor, pod izgovorom da ako ga želim, ne moram ni da se vraćam na posao. Nakon 11 meseci, otišli smo na kolektivni godišnji odmor. Lični dohodak je bio umanjnjen skoro za polovinu, iako u ugovoru stoji da se mora platiti pun lični dohodak.

NN

Radio sam na osnovu ugovora o radu, ali u njemu na kraju ne piše koji je sud nadležan za vođenje eventualnog spora nastalog zbog nepoštovanja, tj. neispunjenja bilo kog dela ugovora. Tek u slučaju otkaza, u rešenju o otkazu se spominje informacija o članstvu u sindikatu (nije postojala, niti je predložena informacija o članstvu ni u pisanom, ni u usmenom obliku). Zaštita na radu je neadekvatna i što se tiče obuće i odeće (sve je to lošeg kvaliteta – kinesko), a ako radite napolju – kabanica i čizme su viša matematika.

Radno vreme je određeno ugovorom, ali u stvari nije u praksi, jer se radi dok ima posla, obračun prekovremenog rada ide ovako – 183 sata mesečno je normalno radno vreme i nije bitno kako ga ostvario, danju – noću, subota – nedelja, praznik – nepraznik, da li je to od 7 do 15 h ili od 7 do 22 h, to je unutrašnji pravilnik. Kod isplate – prvi deo primete od 5. do 15. u mesecu i moram da potpišem „evidenciju zarade za određeni mesec“ na minimum 14.812,25 dinara u koji ulazi osnovna zarada, 18.543,36 dinara, pa „topli obrok“ 100,00 dinara, regres 100,00 dinara, doprinosi, između kojih je i za nezaposlene. Prvi deo navedenog i uopšte to što su svi potpisivali ne odgovara istini, tj. dokument je krivotvoren i po sumi koju sam dobio i po uplati - topli obrok i regres nikad nisam dobio, osim toga 100,00 dinara za 12, 15, 18 sati rada na gradilištu (građevinska firma – vozač) je smešno.

A onda sam dobio otkaz. Ni u kom slučaju, poslodavac nije hteo da napiše istinu o razlogu otpuštanja, nego je hteo da u svemu ili bude moja inicijativa sporazumnog raskida ili mojom krivicom, što je i uradio - mojom krivicom. Tako, shodno ugovoru, posle 1 godine rada nemam pravo na otpremninu (predviđena samo u slučaju tehnološkog viška), kao i na berzi rada, nemam pravo na nadoknadu, jer je moja krivica (napomena da sam i 56 godina star). Zdravstvenu knjižicu sam dobio tek posle tri meseca od početka rada (jer nezvanično, ako radnik dobije knjižicu, ići će na bolovanje). Godišnji odmor sam dobio tek posle rešenja o otkazu, jedan član disciplinske mi je čak rekao da je to dobra volja firme. Dokumenti koji su prethodili rešenju o otkazu, tj. raskidu ugovora o radu su obična farsa – pokretanje disciplinskog postupka (ne piše ko ga je pokrenuo i zašto; posle oduzimanja ključeva od kamiona nije napravljen zapisnik o tome, a zapisnik o preuzimanju vozila je napravljen posle 7 meseci rada na istom, a dan uoči početka suspenzije). Suspenzija usmeno predložena, a rešenje disciplinske komisije u sastavu: neposredni šef, viši šef i ekonomski savetnik većinskog vlasnika, bez radnika iz neposredne proizvodnje kao člana, gde predsednik komisije, neposredni šef, podnosi zapisnik o „šteti“ (kamion je bio prljav po oceni „gazde“, koji je posle nekog vremena takođe otpušten). Vikanje, omalovažavanje, podmetanje radniku i to od strane pojedinih šefova koji ustvari skrivaju svoje propuste i greške, samovolja vlasnika u svakom pogledu je tolika da radnik ima osećaj da živi u robovlasničkom dobu i srećan što je živ i on i njegova porodica, što će reći da socijalna sigurnost, zakonitost i zaštita istog ne postoji uopšte, ni u teoriji, a u praksi tek ne. Nadam se da ću pomoći izradi zakona o radu kao i zakonu o sudovima kojima će jedina specijalnost biti sporovi nastali zbog neispunjenja obaveza, dužnosti a predviđenim zakonom o radu.

Gostimirović Vesko

Dugogodišnji sam radnik preduzeća NN iz Beograda Dugogodišnjim radom po kiši, vetru, snegu, ledu i suncu oboleo sam te mi je 1998. godine rešenjem 182 2- 5100 priznato pravo kao invalidu rada zbog bolesti, te pravo na raspoređivanje na lakše radno mesto bez fizičkog naprezanja, dizanja tereta većeg od 5 kg i dužeg stajanja. Invalidnost biva potvrđena rešenjem 182 2-1-2129. U radnom sam odnosu od 20.08.1968. godine, a

kod tuženog od 01.04.1970. godine ponovnim rešenjem br. 10639 od 12.11.1992. godine – obračunati na osnovu 3 345 bodova za 174 h mesečno.

Dana 14.11.1992. godine rešenjem br. 10838 upućen sam na plaćeno odsustvo od 04.12.1992. do daljeg, sa obavezom odazivanja za 24 h po pozivu. Nikad me nisu pozivali na posao, samoinicijativno sam navraćao češće da bih radio, par puta sam zamenjivao kolege dok su bili na godišnjem odmoru kad nije bilo zamene, govorili su mi da se strpim, kako prethodni direktor operative NN, tako i naredni koji me je, bez pozivanja na rad u dogovoru sa generalnim direktorom NN i pod sugestijom osvete savetnika NN (stalno pijan) predložio i izdejstvovao rešenjem br. 1503 od dana 05.06.2000. godine kojim mi je prestao radni odnos, nezavisno od moje volje i to retroaktivno, unazad od dana 31.01.1999. godine, što je van pameti, van pravde i pravičnosti, van zakona, jer su svi znali za rešenje pod obavezom prvo da me pozovu na posao sa plaćenog odsustva koje nikada nikom nisu platili, pa tek onda da reaguju, a morali su znati i znali su da po zakonu onda invalid rada nije mogao biti otpušten sa posla. Dana 29.06.2000. godine otišao sam u direkciju radi raspitivanja o situaciji u preduzeću, te ujedno da zatražim i potvrdu o radnom mestu radi PIO. U kadrovskoj službi su me obavestili o prestanku radnog odnosa. Otišao sam kod direktora operative NN, sekretarica mi je omogućila da fotokopiram rešenje da bih imao uvid o otkazu, pokušao sam usmeno sporazum sa pretpostavljenim, ali bez uspeha.

Upozorio sam ih pismeno predtužbom, nisu reagovali. Podnesak pred utuženje podnosim 03.07.2000. godine, zatim 13.07.2000. godine podnosim tužbu protiv preduzeća. Posle nekoliko održanih rasprava sudija NN, koja je bila veoma korektna, biva zamenjena. Nastupa sudija NN, koja se od samog početka ponaša pristrasno, meni traži da dokazujem sve što sam već i dokazao, tuženom ne traži nikakve ključne dokaze, jer ih nemaju, što punomoćnik i priznaje u zapisniku. Pristrasna sudija posle mnogih rasprava donosi sramno rešenje, tužba nedozvoljena. Ulažem blagovremenu žalbu, Okružni sud ukida sramno rešenje. Ponovni postupak preuzima sudija NN, u početku vrlo korektan i nepristrasan, traži dokaze i jednoj i drugoj strani, ali pred kraj suđenja menja svoje ponašanje. Ne dopušta da dobijem zapisnik sa rasprave koji sam zatražio kao svi prethodni. Nije mi dopustio ni na raspravi, ni poštom, iako sam tražio molbom preko predsednika suda već šest puta. Zato sumnjam u verodostojnost tog zapisnika, tu se ogleda i zajednička korumpiranost sudije i predsednika suda. Smislili su kako da donešu pogubno rešenje po mene – tužioca. Naime, posle održanog poslednjeg ročišta, očekivao sam presudu, ali dobio sam poziv – rešenje za ponovnu raspravu. Ponovnim otvaranjem glavne rasprave učinjeno je krivično delo gde sudija i predsednik suda, zloupotrebivši svoju nadmoć nad postupajućom porotom, uspevaju da udovolje tuženom. Naime, na ponovnom ročištu, svesno vrše zamenu člana porote i umesto NN ubacuju NN, da bi pri većanju sudija imao većinu. Sudija nalaže tuženom da obezbedi drugog punomoćnika, a da dotadašnja punomoćnica pokuša da lažno svedoči. Reč je o pravnici NN, koja i priznaje da je bila odsutna sa rada u preduzeću kada je došlo do spora. Svedočenjem nije dokazala da je tužilac bio pozivan na rad nikakvim telegramom u periodu od 1991. do 1999. godine, a postoji lažna izjava punomoćnika tuženog pred Prvim Opštinskim sudom – nakon toga je tužiocu poslat telegram da

se vrati na posao. To je čista laž, nisu tužioca pozivali na rad, nego su imali nameru da se otarase invalida rada, ne razmišljajući o posledicama. Nema dokaza o uručanju rešenja tužiocu. Dana 26.09.2007. godine upozorio sam Prvi Opštinski sud podneskom i molbom da je promena članova porote zlonamerna i korupcijska. Dana 26.10.2007. godine pitao sam predsednika suda lično zbog čega je izvršena promena članova, nije reagovao. Dana 07.12.2007. godine dobijam sramnu presudu gde se odbija tužbeni zahtev. 14.12.2007. godine podnosim žalbu poštom iz svih zakonom predviđenih razloga. Odgovora o žalbi nema ni dan danas. 15.12.2008. godine podnosim tužbu, tuženi – država Srbija iz svih zakonom predviđenih razloga radi nadoknade, a potom refundiranje materijalne i moralne štete. Zatražio sam da sudi neki drugi sud. Nažalost, Prvi Opštinski sud krši kodeks fer ponašanja i proglašava neurednom rukom napisanu tužbu, zloupotrebivši zakonska načela. Uložio sam žalbu obavest da sam bez sredstava za preživljavanje, a ne plaćanja advokata za tužbu i dugogodišnja zastupanja, ali imam pravo da se branim zakonskim putem u državi Srbiji od pristrasnih i korumpiranih sudija. Tužbu državi Srbiji poslao sam sa pratećom dokumentacijom preko ministra policije, potom preko Ministarstva pravde, a oni su se obratili predsedniku Prvog Opštinskog suda koji mi je uputio odgovor od par reči kako on nema ništa sa tim, praveći se navian i uopšte ne pominjući parnicu zbog koje sam se i obratio za zaštitu prava invalida rada. 11.03.2009. godine uložio sam žalbu predsedniku suda, čekam odgovor i kopiju zapisnika od 23.04.2007. godine.

Dragan Mladenov

Radila sam u periodu od 08.04.2007. – 5.10.2008. godine na radnom mestu prodavca u kiosku. Za to vreme nisam imala ugovor o radu. Poslodavac nije ponudio, niti je hteo da potpiše ugovor o radu. Na moje pitanje kada će me prijaviti, uvek je odlagao i obećavao, bez namere da to učini. Na kraju mi je dao otkaz, pošto je moja sestra podnela tužbu za radni spor. Nisam tražila zaštitu od inspekcije rada, smatrajući da ne mogu dokazati.

Gordana Pejčinović

Jedan od slučaja iz prakse gde su prekršena ekonomska i socijalna prava radnika u našem preduzeću tiče se umanjenja cene rada radnog sata u 2007. godini prilikom utvrđivanja iste za obračun osnovnih zarada u fabrici cevi koju naš direktor nije želeo da primeni i poštuje u skladu sa Aneksom ugovora br. I važećeg Kolektivnog ugovora. Naime, mi smo našim kolektivnim ugovorom utvrdili da je naša osnovna cena radnog sata za koeficijent 1 (za najjednostavniji posao) uvek minimalna neto zarada po radnom satu na nivou Republike, data od strane Socijalno-ekonomskog saveta/SES Republike Srbije koja se menja dva puta godišnje i ona nam služi kao reper za utvrđivanje cene rada po radnom satu u Fabrici bakarnih cevi a.d. Majdanpek. Po odluci SES-a,

nova cena rada za utvrđivanje minimalne zarade na nivou Republike je 55 din/sat za period 1.1. do 30.6.2007. i utvrđena je 23. januara 2007. Aneksom ugovora od 2.2.2007. godine, utvrdili smo da se ista stopa za bruto, iz neto iznosa preračunava u bruto iznosu i ona služi za obračun osnovnih zarada svih zaposlenih u skladu sa članom 52. ctav 8 PKU-a. Obračun iz neto u bruto ranije je bio po stopi 0,681. Sada je trebalo da bude $55,00/0,701=78,46$ dinara jer nova stopa za bruto po novim propisima je upravo ova – 0,701.

Međutim, naš direktor tada ne želi da primenjuje ovu stopu, već koristi formulu za dobijanje bruto zarade tako što 12.796,01 din. deli sa 174h i dobija novu bruto cenu rada po radnom satu od 73,54 din/sat – uvećana za 0,5% daje iznos od 73,91 i to je sada nova cena za obračun osnovnih zarada zaposlenih u fabrici koja je manja za 4,94 din/sat jer treba da bude 78,85 din. Time on izbegava isplatu realnih zarada radnicima pravdajući se da je to u skladu sa novim zakonskim propisima na bazi njegove računice i zaključuje da cena rada za utvrđivanje minimalne zarade treba da bude 53,89 din/sat a ne 55 din/sat kao što je dao SES Republike Srbije. Da li su stopa i formula jedno te isto? Ovakvim postupkom je stvorio nezadovoljstvo kod zaposlenih i omalovažio sindikat a i nas same u rukovodstvu što je dovelo do osipanja članstva. Bilo je tu i teških reči, a o svemu tome postoji i zapisnik. U stvari, pozadina svega je neočekivani rast minimalne zarade po satu sa 49 din/sat na 55 din/sat (što je oko 12%) koju je on na svaki način pokušao da izbegne da isplaćuje iako je bio u obavezi po kolektivnom ugovoru u kome jasno piše kako se obračunava cena radnog sata u fabrici cevi.

Pokrenuli smo tužbu po ovom pitanju gde se za to izjasnilo oko 180 članova oba sindikata svojim potpisom, ali nas je naš advokat „zavlačio“ tako da je u međuvremenu direktor podelio nove anekse ugovora o radu kojim su zarade za sve radnike utvrđene u bruto iznosu. Kako je prošlo 90 dana od prijema istih, rečeno nam je da sada nemamo šta da tražimo. Najžalosnije u svemu tome je što smo se obratili po ovom pitanju Inspekciji rada i Ministarstvu finansija i Ministarstvu rada i socijalne politike, ali obe institucije prebacuju loptu jedna na drugu. Žalili smo se svima, ali ništa nije vredelo. O ovome postoji sva potrebna dokumentacija.

Dimitrije Birišić, Sindikat „Nezavisnost“, Fabrika bakarnih cevi Majdanpek

U martu 2008. dobio sam otkaz u privatnom preduzeću NN. sa sedištem u Obrenovcu. Razlog otkaza je taj što sam javno rekao ko je zapalio radionicu navedene firme, a koja se nalazila u krugu tent-B. Posle požara koji se desio, pitao sam direktora firme zašto se nije rekla prava istina o razlogu požara, a on mi je na to rekao da, ukoliko progovorim, dobiću otkaz u firmi. Razlog paljenja radionice koja se nalazila u trošnoj baraci je to što su je dobro osigurali, pa su posle požara naplatili štetu, te na istom mestu napravili novu. O svemu ovome sam dao izjavu MUP-u Obrenovac, ali sam dobio otkaz, a moja izjava je negde odbačena.

Sledeći slučaj - 26.08.2008. zaposlio sam se u NN sa sedištem u Obrenovcu, vlasništvo NN. Kada sam sa pomenutim sklopio dogovor da radim, pitao sam ga kada će mi dati

ugovor, a on mi je rekao da idem na gradilište a da će mi ugovor doneti naknadno. Nekoliko puta sam ga pitao za ugovor, on mi je uvek odgovarao da je u nekoj agenciji, te da će ga doneti drugi put. Sve je nekako i funkcionisalo do druge polovine oktobra. Tada sam kažnjen sa šest dana neplaćeno zato što nisam hteo učestvovati u krađi. Od tada za isti rad počinje da mi smanjuje platu, recimo za novembar mi je odbio 100 eura. 15.12.2008. šalje me kući na navodno čekanje, pa će za desetak dana da me zove da dođem na posao. S obzirom da se kod njega moralo raditi duže, a i vikendom, ja sam u decembru napravio 105 sati koje mi nikad nije platio. Odjavio me je iz firme 31.12.2008. bez mog znanja, a rešenje o raskidu radnog odnosa mi uručuje 14.01.2009. kada sam prvi put i video ugovor o radu. I u vezi ovoga postoji zapisnik (moja izjava) u MUP-u Obrenovac, na šta su se oni oglasili.

Miloš Lukić

Pre više od pet godina radila sam u firmi NN iz Novog Sada, predstavništvo u Beogradu i nakon određenog vremena šef mi je rekao da donesem radnu knjižicu kako bi me prijavili. Budući da sam ubrzo počela da sumnjam da to nisu učinili, tražila sam da mi dostave zdravstvenu knjižicu. Kako se to otešlo, otišla sam na razgovor kod šefa. On mi je saopštio da nisam primljena u radni odnos jer nisam navodno ispunila određeni bonus po broju objavljenih tekstova u tom mesecu kada su me kao hteli prijaviti. Naknadnim brojanjem utvrdili smo da on nije upisao jedan tekst vredan 500 dinara, a meni je navodno nedostajalo 150 dinara kako bih stekla pravo prijave. Kada sam pitala „šta sada“, slegao je ramenima i rekao „ništa, potrudi se ponovo, radi sve iz početka pa kada stigneš tzv. „target“... lako sam bila razočarana, nastavila sam da radim, a onda je stiglo obaveštenje od vlasnika firme da honorarni saradnici (ni za ovo nismo imali ugovore!) ne smeju da pređu određenu liniju u firmi zbog navodnih otkrivanja tajni konkurenciji!!! Naravno, niko ništa nije iznosio iz firme, ali je to bilo doneto da bi honorarci bili žigosani. Imali smo situaciju u koju neko dođe da donese tekst, a sekretarica ne sme da ga pusti da ide u toalet jer se on nalazio u delu redakcije gde je bio zabranjen ulazak „nezaposlenima“!!! Nakon ovoga, napustila sam redakciju a kada sam otišla na razgovor za posao u drugu, rekla sam ime prethodne firme u kojoj sam radila. Čovek mi je rekao da dođem na posao, a onda je sreo mog bivšeg šefa, zaista ne znam kako je razgovor tekao, uglavnom, nesuđeni poslodavac mi je javio da mu nisam potrebna, a iste večeri na e-mail mi je stigla poruka od ex-poslodavaca „čujem da ćeš da radiš u „Zgodnoj mladoj“....

Nakon toga sam preko preporuke otišla u renomiranu novinsku agenciju. Tamo nažalost nisam ni došla do „svog stola“ jer je tadašnji direktor u svojoj kancelariji insistirao na intimnom odnosu, a kada sam odbila rekao mi je „Sve ti je jasno, izvoli napusti moju kancelariju“.

U međuvremenu sam se zaposlila u NN radiju kao novinar – spiker. Bila sam uredno prijavljena ali kada je trebalo produžiti ugovor, NN, žena koja je postavljena da nam skreće pažnju na dikciju je dovela svoje prijateljice koje su već radile na RTS kao presenterke

vremenske prognoze i njih „ugurala“, a nas četiri smo bez ikakvog obrazloženja ostale bez Ugovora. Ta žena je inače zlostavljala devojke, svaka od nas je po rasporedu trebalo da ima jednu radnu noć u 10 dana a budući da ona nije htela da radi, menjala sam je i dešavalo se da nekada radim 4 noći nedeljno iako mi to u ugovoru nije pisalo.

Sve je dakle bilo dobro dok sam pristajala da je menjam, ali čim sam je jednom odbila, zatražila je da mi ne produže Ugovor.

Posle toga sam otišla u firmu NN. Ugovor o radu niko nikada nije pomenuo, ali sam zato radila od ponedeljka do subote svaki dan od 9h a kući bih najranije otišla u 20h!!! Kada mi ni posle mesec i nekoliko dana provedenih tamo niko nije ni pomenuo platu, napustila sam posao usled zdravstvenih problema, tačnije tražila sam slobodne dane da bih se pregledala, ali mi je rečeno da više i ne dolazim ako jedan dan izostanem jer im „nisu potrebni bolesni ljudi“ i dogovorenih 400 eura mi do danas nije isplaćeno!

Sada bih pohvalila dva poslodavca kod kojih sam radila nakon ovih loših iskustava. To su bugarska firma „Handy“ i srpska mala firma vlasnika Zorana Šaranovića „Vessta“. Bila sam prijavljena od prvog dana, ispoštovana sam i kao radnik i kao čovek, međutim oba posla sam ja napustila iz ličnih razloga (podstanar sam bez mogućnosti da rešim svoje stambeno pitanje sa prijavom na minimalac pa mi često plata od 400 – 500eura ne bude dovoljna da platim stan, hranu i pribor za ličnu higijenu).

Jedno vreme sam u okviru „Politikine škole novinarstva“ pisala za rubriku društvo. Nekoliko meseci rada i bezbroj objavljenih tekstova rezultiralo je da odem na razgovor za prijem u stalni radni odnos. On je pohvalio moj rad, ali je odbio da mi da Ugovor o radu jer sam, kako je rekao „prestara da bih bila primljena u stalni radni odnos u najstariju novinu u Srbiji“!!!

Nakon toga sam otišla u Televiziju „NN“. Nikada gore poniženje nisam doživela nego u toj televiziji. Vlasnik me nije udostojio razgovora, potpisala sam neki Ugovor za koji su mi rekli da je samo dokument za inspekciju, a moj primerak nikada nisam videla niti sam imala vremena da pročitam sadržaj. Bili su jako zadovoljni mojim radom, ali su mi onda 17.decembra rekli da ću dan kasnije, 18. decembra biti glavna „domaćica“ na humanitarnoj utakmici u hali „Pink“ u Zemunu. Kada sam rekla da sam pre samo dva dana dogovorila drugu obavezu (a pitala sam ih na vreme hoću li im biti potrebna, na šta su mi odrečno odgovorili!), rekli su „onda nam ne trebaš više nikada“.

Kada sam „urednicu“ NN upitala da li postoji mogućnost da prekovremeni rad bude plaćen, ne mogu da Vam prenesem kakvu je grimasu napravila i koliko je vikala na mene kao da tražim novac iz njenog novčanika. Rekla je „sram te bilo, imaš fore da mi do 22h javiš hoćeš li doći sutra ili se više ne pojavljuj, jesi li razumela“. Poslala sam joj poruku do 22h da neću moći da dođem i pitala kada mogu da očekujem zarađeni novac, na šta je ona rekla „javiću“ i, prema rečima kolega, od toga je pravila viceve. Nisam htela da odustanem, pisala sam e-mail vlasniku, upozoravala ga da se ne igra sa tim, nikada me nije udostojio ni odgovora, ni poziva, ni razgovora. Pare nikada nisam videla, a inače im svi zaposleni rade neprijavljeni za 300 EUR mesečno bez obzira na vrstu i teret posla koji obavljaju. Pevačima naplaćuju emitovanje spotova, imaju liste koje strogo kriju u slučaju iznenadne posete inspekcije.

Posle niza neuspešnih pokušaja da se zaposlim, došla sam u jednu firmu koja uvozi elektroniku i opremu za mobilne telefone iz Kine. Objavili su konkurs za PR menadžera a budući da sam taj posao radila, a imam veze i u novinarstvu, javila sam se. Odmah su mi rekli da im je zapravo potreban referent prodaje, ali budući da nisam imala gde, prihvatila sam. Prošle nedelje smo počeli pripremu materijala za sajt preko koga bi se prodavali naši artikli i za taj deo posla sam ja viđena. Kada mi je direktor rekao da do četvrtka završim svoj deo posla kako bi nosio proizvode na fotografisanje i uzgred rekao da će ga to koštati 700eura, predložila sam da pokušamo zajedničkim snagama da slikamo sami i da tako uštedimo novac. Naravno prihvatio je predlog sa oduševljenjem ali je sav teret posla spao na mene. U petak uveče je u firmu došla njegova supruga i kada je videla moje snimke počela je da viče kako jedan menadžer mora da zna da fotografije i da su izabrali pogrešnu osobu budući da to nisam uradila kako valja. Rekla je „radićeš ponovo“. Iako mi nije bilo do toga, rekla sam - O.K. što ju je iznerviralo, pa je počela da viče „Gde si ti to radila pa si jedan posao radila pet puta, neću ovo da ti platim, trošiš i bacaš moje pare“ i jos niz pogrđnih uvreda na račun mog ukusa za slaganje boja.... A kao uslov konkursa nije navedeno da je potrebno da znam da fotografiram!!! Štaviše, moja je ideja bila da uštedimo!!!

Nisam neradnik, naprotiv, u stanju sam da radim 24 časa bez prestanka, poštujem radnu disciplinu, nikada ne kasnim na posao i zadatke izvršavam savesno i odgovorno. O tome se možete i raspitati u firmama gde sam bila regularno prijavljena i gde su poslodavci poštovali moj rad, ali i Zakon!

NN

Radio sam u firmi NN u poslovnici u Leskovcu. Primoran sam da radim dispečerski posao koji je naporniji za rad, a pritom nisam dobio posao prodaje mesečnih karata gde se dobija i procenat u odnosu na broj prodatih karata. Umesto mene, taj posao je dobila koleginica, koja je privilegovana usled prisnih odnosa sa bivšim direktorom. Zbog toga sam radio u grču, svestan nepravde čija sam žrtva. Uslovili su me da radim više poslova, za razliku od koleginice koja je mogla da radi samo prvu smenu.

Rekao sam da neću tako da radim, što su rukovodioci jedva dočekali. Dobio sam rešenje o otkazu, koje je nepotpisano. Nisam dobio ugovor o radu, mada sam podneo zahtev. Takođe nisam dobio nazad ni zapisnik u vezi moje izjave, kao ni mišljenje sindikata u roku od sedam dana, koje sam tražio.

Moja supruga takođe ne radi i nas dvoje nemamo sredstava za život. Osamnaest godina sam radio na poslovima prodaje karata i niko nije imao nikakvih pritužbi na moj rad. Četvrtog marta ove godine sam dobio rešenje o otkazu, a još uvek nisam dobio radnu knjižicu. Zbog toga ne mogu da se prijavim na Zavod za zapošljavanje i nemam nikakva prava. U roku od mesec dana otpušteno je 20 radnika i to za najmanju sitnicu. Ni odmor neće sada da mi isplate, iako ga nisam koristio. Ne mogu ni socijalni program da uzmem. Ono što ću da učinim, jeste pokretanje tužbe protiv svoje dojučerašnje firme.

Siniša Dimitrijević

U periodu od novembra 2006. do novembra 2008. godine bila sam na porodiljskom odsustvu jer sam rodila treće dete. U međuvremenu je došlo do promene vlasničke strukture firme NN u kojoj sam radila. Posle isteka porodiljskog bolovanja premeštena sam sa mesta referenta za osiguranje vozila na mesto radnika u drvvari koja se nalazi pored Niša. Na tom mestu raspoređena sam za poslove nošenja drvene građe, što je težak posao. Za to je lično odgovoran generalni direktor firme. Razgovarala sam sa svim pretpostavljenima u firmi. U tim razgovorima sam saslušana pažljivo. Rečeno mi je da u trenutku mog povratka sa bolovanja nije bilo mesta i da sad jednostavno nemam izbora. Prošao je i rok u kome je trebalo da mi se dostavi rešenje, a zapravo su 6. februara raskinuli ugovor o radu sa mnom.

Nameravam da pokrenem postupak za zaštitu svojih prava, jer smatram da sam oštećena i da je na moje mesto došao neko drugi protiv pravilnika i protiv zakona. Kod kuće imam troje dece i ovim je ugrožena egzistencija moje porodice.

NN

Na poslu sam dugo vremena bio zlostavljan psihički i fizički. Pod pretnjom otkazom bio sam primoran da radim na radnom mestu koje se nalazi između dva radara koji zrače. Dobijao sam zadatke koje nisam mogao da izdržim. Došlo je do konflikta sa komandnirom. Zbog svega toga dobio sam povišen šećer. Otišao sam na zdravstveni pregled. Na psihijatriji u Niškoj vojnoj bolnici su mi navodno ustanovili dijagnozu za koju sam siguran da je nisam imao, i na silu sam tamo zadržan i dobijao sam jake lekove. Samohran sam otac i problemi na poslu se manifestuju u mom odnosu sa detetom.

Samovoljom mog pretpostavljenog sam dobio prekomandu u Kačarevo. Pored toga, uskraćena su mi sva ostala primanja osim plate. Putujem dva-tri puta mesečno da vidim dete koje mi nedostaje.

Čak sam dobio predlog lekara da se vratim u Niš, ali moj pretpostavljeni i ne razmišlja o tome. Smatram da je to klasičan primer mobinga, jer sam maltretiran i vršene su na meni medicinske intervencije bez moje dozvole.

Nas petorica, koji smo se usprotivili samovolji starešine, smo svi prekomandovani.

Primoran sam da prebivalište prebacim u Pančevo, čime bih izgubio mnoga prava.

NN

Do marta 2005. godine radio sam u NN banci Beograd-u filijali u Nišu. Posle sasvim legalne i transparentne privatizacije banke od strane stranih investitora, tj.konzorcijuma NN iz Izraela, a sve u skladu sa važećim zakonskim regulativama, zbog raznoraznih političkih igrarija, banci u kojoj sam radio, oduzeta je dozvola za rad, a time i indirektno onemogućen ulazak stranog kapitala u našu zemlju. Ali što je još gore po mene, moja porodica i ja smo ostali bez sredstava za egzistenciju.

Pošto sam ostao bez izvora prihoda, i pored brojnih intervencija usmenim putem kod bivšeg poslodavca, bio sam prisiljen da svoja prava iz radnog odnosa ostvarim na taj način što ću pokrenuti spor za ostvarivanje istih. Od tog trenutka, doskorašnji poslodavac, a sada već suprotna strana u sporu, pokušava na sve načine da odugovlači sudski spor, npr.nedolaskom ovlašćenog lica za zastupanje.

Već pune četiri godine, suprotna strana odugovlači spor, verovatno računajući da ću odustati od istog. U tim svojim nastojanjima da sudski spor oduže i učine ga nepotrebним i suvišnim i time ga reše u svoju korist, čine par grešaka. Deo zarade uplaćuju na moj tekući račun kod NN banke, koja j već bila u blokadi sa oduzetom dozvolom za rad, pritom me ne obaveštavajući da su sredstva uplaćena. Drugi deo mojih potraživanja uplaćuju kod druge banke kod koje takođe imam tekući račun, ali kao uplatilac se „greškom“ pojavljujem ja, a ne pravno lice ili NN banka, što je apsolutno u suprotnosti sa zakonom i propisima Narodne banke Srbije.

Uplate poreza i penzionog osiguranja usledile su tek pošto sam podneo tužbu za isplatu zastarelih zarada, otpremnine, regresa, nematerijalne štete.

Jovica Milosavljević

V Centar za demokratiju

Centar za demokratiju osnovao je 1994. godine prof. Dragoljub Mićunović sa grupom istaknutih intelektualaca.

Centar je nevladina, nestranačka i neprofitna organizacija koja doprinosi razvoju modernog demokratskog društva u Srbiji jačanjem ljudskih i institucionalnih kapaciteta kroz istraživačke, edukativne i razvojne programe i unapređenjem ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

Naši CILJEVI

- Razvoj demokratskog civilnog društva u Srbiji
- Razvoj demokratskih institucija, pre svega razvijanje modernog parlamenta, nezavisnog sudstva i moderne državne administracije i slobodne javnosti
- Integracija Srbije u Evropsku uniju
- Stvaranje demokratske političke kulture, tolerancije i dijaloga kao osnovnog sredstva za rešavanje sporova u društvu
- Uspostavljanje vladavine prava u Srbiji
- Unapređivanje i zaštita ljudskih i građanskih prava
- Uspostavljanje otvorenog tržišta i razvoj socijalno odgovorne države

Naše AKTIVNOSTI

- Sprovođenje programa za reforme i strateški razvoj našeg društva i razvoj reformske politike i planiranje razvoja
- Edukacija o Evropskoj uniji i procesu pridruživanja
- Programi za mlade
- Stručno usavršavanje za profesije koje imaju ključnu ulogu u sprovođenju reformi i tranzicije našeg društva (poslanici, sudije, državni službenici i dr.)
- Edukacija aktivista i funkcionera političkih stranaka, nevladinih organizacija i sindikata
- Programi za razvoj nevladinih organizacija
- Izdavanje publikacija

CILJNE GRUPE i korisnici sa kojima najčešće radimo

- Predstavnici lokalnih vlasti
- Aktivisti političkih stranaka, nevladinih organizacija i sindikata
- Studenti, mladi
- Sudije i sudska administracija
- Žene na javnim funkcijama
- Zaposleni u državnim institucijama
- Žrtve tranzicije i osetljive grupe

*Centar za demokratiju • Maršala Birjuzova 16/III • Beograd • Srbija
Tel. 011/3229-985, 3229-925 • Faks 011/3223-321
E-mail: info@centaronline.org • www.centaronline.org*

CENTAR ZA DEMOKRATIJU

Za demokratsko i solidarno društvo